

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

POLITICKÉ PROCESY 50. LET 20. STOLETÍ

Autor práce: Lucie Melicharová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Strnad

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce
Mgr. Štěpánu Strnadovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce a dále
doc. Dr. Ing. Jánů Grónskému CSc. za zapůjčení výjimečné literatury.

ABSTRAKT

MELICHAROVÁ, L. *Politické procesy 50. let 20. stol v Československu : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012. 51 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Štěpán Strnad.

Bakalářská práce se zabývá analýzou československé politické situace v 50. letech 20. století. Zejména únorovým převratem v roce 1948 a s ním spojenými vykonstruovanými politickými procesy. Bakalářská práce je zpracována na základě faktograficko-analytické metody a analýzy právních úprav. V teoretické části bakalářská práce shrnuje události od konce 2. světové války, dále poukazuje na skutečnosti, které utvrzují v domnění o přípravě převratu ve prospěch komunistické strany až po jeho vyvrcholení roku 1948. V aplikační části se bakalářská práce věnuje podrobnému zkoumání právních předpisů a porovnání komunistických právních úprav a postupů s demokratickým režimem. Cílem bakalářské práce je vypracovat stručný, ale výstižný obraz politických procesů minulého století.

Klíčová slova: justice, komunismus, politické procesy, Únor 1948, a zákon.

ABSTRACT

MELICHAROVÁ, L. *Political Processes of 50th of the 20 century Czechoslovakia : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012. 51 p. Supervisor : Mgr. Štěpán Strnad.

Bachelor's thesis analyzes the political situation of the Czechoslovakia in 50 the 20th century. In particular, the February coup in 1948 and the related political trumpet-up processes. The thesis is prepared on the basis of the factual-analytical methods and analysis of legislation. The thesis summarizes the events since the end of the 2nd World War II, also points to factors which reinforce the impression of preparing a coup in favor of the Communist party until its climax in 1948. The thesis devoted to detailed examination and comparison of the laws of communist laws and practises of a democratic regime in the application part. The aim of this work is devoted a brief, but concise picture of the political processes of the last century.

Key words: justice, communism, political processes, February 1948, and law.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika.....	10
2 Proměna politického režimu ČSR.....	11
2.1 Osvobození Československa po 2. světové válce	11
2.2 Benešovy dekrety	13
2.3 Období 1946-1947	15
2.4 Únorový převrat 1948	18
3 Období politických procesů	23
3.1 Milada Horáková.....	23
3.2 Rudolf Slánský	25
3.3 Heliodor Píka	27
3.4 Čihošťský zázrak.....	29
4 Právní předpisy	32
4.1 Ústava 9. května	32
4.2 Zákon na ochranu lidově demokratické republiky.....	34
4.3 Zákon o Státním soudu	35
4.4 Zákon o táborech nucené práce.....	36
4.5 Zákon o zlidovělém soudnictví	36
5 Stav justice v 50. letech minulého století	38
5.1 Státní bezpečnost.....	38
5.2 Prokuratura.....	40

5.3	Soudy	41
5.4	Trestní řízení	44
	Závěr.....	46
	Seznam použitých zdrojů	47

Úvod

Mezi nejdramatičtější období československé posléze české historie bezpochyby patří 50. léta 20. století, kdy československý národ zažíval nejpernější chvíle svého života. Období, které se do dějin zapsalo černým písmem jako komunistický režim, totalitní režim posléze jako sovětská okupace.

Výše zmíněné období nastalo prostřednictvím Sovětského svazu. Jelikož v jeho zájmu byl i osud Československé republiky, snažil se zde, také upevňovat praktiky, které byly na severu na denním pořádku. Bohužel všemu nahrával i fakt, že právě končila 2. světová válka a československý národ byl znechucen jednáním západu, takže přijal jakoukoliv pomoc z východu. Vše bylo dovedeno k dokonalosti, když právě bratři československého lidu ze severu, Sovětský svaz, osvobodili zemi od sužování západem. Málokomu tehdy docházelo, že nic není zadarmo a tolik opěvovaný Sovětský svaz si časem vybere krutou daň za tento skutek.

K zneužití situace využil Sovětský svaz komunistickou stranu, která jej v Československé republice oslavovala. Bohužel pro něj, i v Československé republice se našlo mnoho odvážných občanů, kterých postupem času přibývalo, kteří jasně viděli, kam země spěje, a nechtěli komunistickou stranu podporovat. Tudíž se komunistická strana uchýlila k nedemokratickým praktikám, které hojně používala ve všech východních státech Evropy. Komunistická strana se všemocně snažila dostat k moci a neváhala použít všech prostředků. Nastalo období polopravd, lží, teroru, vykonstruovaných procesů, předepsaných výpovědí, vymyšlených zločinů a vražd, které se stávaly mocenským nástrojem k upevnění komunistického režimu v Československé republice.

Ve spolupráci se Sovětským svazem se odsuzovali a odklízeli nepohodlní občané, kteří se bouřili proti komunistickému režimu. Každý takto nepohodlný občan byl dostatečně odklizen, ať už do pracovních táborů či přímo odsouzen k trestu smrti za smyšlené přečiny proti režimu. Začali rychlé vykonstruované politické procesy, které se nikdy nezakládaly na pravdě. Řada nevinných lidí byla poslána na smrt za činy, které nikdy nespáchali. Vždy když byla potřeba národu ukázat, že komunistický režim je všemocný a nesmí se mu odporovat, museli komunističtí vůdci najít viníka z řad nepohodlných a pro režim nebezpečných občanů a obvinít jej ze smyšleného zločinu.

Důkazy se narychlo opatřovaly, popř. ani nikdy nebyly doloženy. Komunisté tudíž ovládali celý československý justiční systém a nepřátele Československé socialistické republiky, jak byli komunisty označováni, neměli možnost se bránit.

1 Cíl a metodika

Politické procesy 50. let 20. století v Československu se staly významným bodem v historii samostatného Československa, posléze i České republiky. Nedílnou součástí politických procesů jsou právní dokumenty, které nebyly v souladu s demokratickým pojetím Ústavy 9. května, která v té době byla právně platná. V bakalářské práci bude následně rozebráno několik těchto právních dokumentů i samotná Ústava 9. května. Prostřednictvím prostudování legislativních dokumentů bude nastíněn stručný obraz účinnosti a protidemokratického jednání komunistické strany v Československu vůči nevinným občanům.

Pro získání celkového obrazu situace kolem politických procesů je důležité, upozornit i na počátek celé této záležitosti, který se datuje ke konci druhé světové války, do roku 1945. Prostřednictvím odborné literatury a rozhovoru s doc. Dr. Ing. Jánem Grónským CSc. bude nastíněna politická situace, která vyústila po konci 2. světové války.

Dílčím cílem bude analyzování jednotlivých politických procesů, které byly v 50. letech vedeny proti občanům, kteří byli pro komunistický režim nebezpeční nebo se ocitli neoprávněně v situaci obžalovaného při exemplárních procesech. Stav justice v 50. letech 20. století bude zpracován prostřednictvím faktograficko-analytické metody na základě odborné literatury a elektronických zdrojů.

Nezbytnou součástí bakalářské práce je vysvětlení a analýza stavu justice v 50. letech minulého století, která se podílela na jednotlivých vykonstruováních, vyšetřováních a nakonec nezákonných odsouzeních, neoprávněně obžalovaných občanech. K vyobrazení přesné situace bude navštíven i bývalý tábor nucených prací Vojna u Příbrami, kde v 50. letech 20. století byli vězněni odsouzení občané ve vykonstruovaných politických procesech.

Cílem této bakalářské práce je stručný, ale výstižný obraz 50. let 20. století. Práce bude zpracována na základě faktograficko-analytické metody spolu s rozborem právních norem vydaných v Československé socialistické republice v období totalitního režimu. Dále prostřednictvím s rozhovory historiků, kteří nastíní skutečné dění v daném období.

2 Proměna politického režimu ČSR

V minulém století se v Československé republice několikrát měnil politický režim. Jednou z nejzásadnějších změn režimu je bezpochyby komunistický převrat po 2. světové válce, který přinesl do Československé republiky více než čtyřicet let sovětské nadvlády. A to právě v období, kdy se československý národ vzpamatovával z německé okupace, plný nadějí v lepší zítřky, přišla další, ještě podlejší okupace, tentokrát sovětská.

2.1 Osvobození Československa po 2. světové válce

Když přesně 9. května 1945 osvobodila Rudá armáda Prahu od německých nacistických jednotek, jen málo kdo čekal, že zanedlouho budeme opět pod nadvládou jiné světové velmoci a čekat dlouhých 44 let na další osvobození. Tehdejší vláda, tzv. exilová vláda, v čele s prezidentem Edvardem Benešem a ministrem zahraničního obchodu Hubertem Ripkou, tušila, že pokud hlavní město Prahu osvobodí Sovětský svaz, Praha sice bude osvobozena od nacistického totalitního režimu, ale nastane totalitní režim komunistický. I přesto Edvard Beneš, ještě v průběhu války, podepsal se Stalinem dohodu o tom, že Prahu osvobodí právě Sovětská Rudá armáda. Dále s komunisty, i když Praha ještě stále nebyla osvobozena, zahájil jednání o poválečném uspořádání Československa. Za tyto dohody byl Beneš silně kritizován, protože se mnozí domnívali, že na Československo bude mít Sovětský svaz stále větší vliv. Dohody se Sovětským svazem za nedlouho nebudou jedinou kritikou Edvarda Beneše. Jako velice kontroverzní téma se brzy ukážou i tzv. Benešovy dekrety.

Již v dubnu 1945 v Košicích, bylo slavnostně představeno složení nové vlády a vládní program. Vytvořila se tzv. Národní fronta, protože bylo jasné, že Benešova exilová vláda nebude mít šanci se prosadit. V Národní frontě již od začátku měla rozhodující slovo komunistická strana. Stalo se tak v Košicích z důvodu, že Praha stále nebyla osvobozena, což se hodilo komunistům, hlavně Klementu Gottwaldovi, který vehementně ve svém slavnostním projevu vyhlášoval slovenskou autonomii. V Košickém vládním programu bylo několik klíčových bodů, zejména ty, které zakazovaly předválečné pravicové strany, zejména Agrární stranu, která byla jednou z nejsilnějších politických stran za první republiky. Tím pádem celý Košický vládní program vedl ku prospěchu komunistům, kteří mohli mít hned strany dvě, pro českou i

slovenskou stranu, zbytek byli národní socialisté a sociální demokraté. Otázkou bylo, kdo bude předsedou vlády, sám Klement Gottwald jím být nemohl, protože to by západní velmoci nejspíš nikdy nevzali v úvahu. Proto Gottwald navrhnul jako předsedu vlády Zdeňka Fierlingera, „člověk beze zbytku kopírující všechny zákruty politiky Sovětského svazu. Pro Gottwalda to bylo stejné, jako kdyby v čele vlády seděl on sám.“¹

Zatímco Hubert Ripka, který byl ještě v Londýně, intenzivně usiloval o osvobození Prahy americkou armádou v čele s generálem Eisenhowerem. Jednal s britskou i americkou vládou o dohodě, že právě Eisenhowerovi jednotky vniknou na naše území a pomůžou odbojovým skupinám v Praze ji osvobodit, bohužel neúspěšně. Sám Ripka své jednání popsal ve své knize slovy: „Pan Schönfeld litoval stejně jako já, že britská a americká vláda nepřijaly návrh, který jsem jim předložil před rokem, na jaře 1944: šlo o to, aby uzavřely s československou vládou dohodu o správě osvobozených území, shodné s dohodou, o níž jsme v té době jednali v Moskvě. K tomuto návrhu mne vedly politické úvahy: taková dohoda by ve skutečnosti umožnila Spojeným státům a Velké Británii dát najevo svůj zájem o Československo, a na druhé straně by tak Československo mohlo vyjádřit své pevné odhodlání zůstat v nejlepších možných vztazích se západními velmocemi stejně jako se sovětským Ruskem.“² Bohužel ani Američané, ani Britové v tu dobu nepředpokládali, vzhledem k poloze Eisenhowerových jednotek, že by se mohly do Československa dostat dříve než Rudá armáda, tak Spojené státy i Británie tuto dohodu odmítli podepsat.

I přes všechny obtíže se Američané nakonec do Československa dostali dříve než Rudá armáda. Už 6. května se ocitli v Plzni u demarkační čáry, kterou nesměli překročit, protože Eisenhower respektoval dohodu, že Prahu osvobodí jedině Antonovovi jednotky. Avšak kvůli této dohodě bylo zabito dalších několik tisíc členů pražských odbojových skupin, protože Rudá armáda se do Prahy dostala až 9. května 1945, kde byla s nadšením Pražanů vítána. Celá tato situace napomohla komunistům v jejich pozdější propagandě, kdy komunisté v čele s Klementem Gottwaldem, nadšeně a bezostyšně hlásali, že československý národ osvobodili přátelé z východu a zatímco západ nás klidně nechal na holičkách a odmítli nám přijít na pomoc. „Po válce Západ

¹ KAPLAN, K., KOSATÍK, P. *Gottwaldovi muži*. Praha, 2004, str. 26.

² RIPKA, H. *Únorová tragédie*. Brno, 1994, str. 49.

rychle demobilizoval (vojáci chtěli domů), kdežto armáda sovětská zůstala beze změny dlouho po válce, což nemohlo nemít vliv na sílu komunistických stran v rámci přidělené sféry vlivu ve Střední Evropě, jež postupně přebraly moc v Polsku, Maďarsku, Bulharsku i pak v Rumunsku, o Albánii a Jugoslávii nemluvě. A u Beneše silný „mnichovský syndrom“ – tedy obava, že by po válce Sověti neuznali naši londýnskou vládu (jako se stalo Mikolajczykovi v Polsku) a velmoci nás zase, jako v Mnichově, nechaly na holičkách (k čemuž došlo v roce 1948 i 1968).³

„Rudá armáda přinesla nejen osvobození od fašismu, ale i totalitní praktiky komunismu. Začalo další násilné zatýkání, výslechy s psychickým a fyzickým týráním. Následovalo odsouzení nebo obyčejné odvezení, bez udání důvodu, na dlouholeté věznění v pracovních táborech, které byly rozestry po celém Sovětském svazu.“⁴

2.2 Benešovy dekrety

Po osvobození Prahy a celého Československa ovládli zemi nadšení, euforie, zmatek i plno nadějí, kterých komunisté dokázali neuvěřitelně využít v jejich prospěch. Na jejich stranu se přidalo mnoho mladých lidí, umělců a vůbec velká část československého národa. V květnu roku 1945 se vrací Edvard Beneš z exilové vlády z Londýna zpět do Československa. Lidé ho obdivovali a vítali s nadšením, to se nelíbilo komunistům, ale museli ho brát v úvahu. V té době se vydávaly tzv. prezidentské dekrety, které byly vydávány už za války exilovou vládou, ale pokračovalo se v nich i po válce v roce 1945. Komunisté využili Benešovi oblíbenosti k prosazování svých radikálních kroků, i když s nimi ze začátku Beneš nesouhlasil, pod pohrůžkou, že by taky už nemusel být znovu zvolen prezidentem, souhlasil. Na podzim roku 1946 byl znovu zvolen prezidentem republiky.

Když měli komunisté značnou podporu, začali plnit body svého programu a dařilo se jim prosazovat i radikální kroky jako bylo např. Znárodnění průmyslu, bank a pojišťoven. „Vyhlášení dekretů o znárodnění v říjnu 1945 znamená kulminační bod revolučního období, v němž se komunistům podařilo obsadit všechny důležité pozice administrativního soustrojí. Poprvé zasedalo prozatímní Národní shromáždění, do něhož

³ SUM, A. *Osudný krok Jana Masaryka*. Příbram, 1996. S. 47.

⁴ JUŠČÁK, P. *Osvobozování Slovenska aneb osudy nezákonně odvezených do sovětských táborů Gulag* [online]. 2011 [2011-10-12]. Dostupný z WWW: <http://totalita.cz/osvob/osvob_gulag.php>.

každá strana vyslala své zástupce. Tato důležitá událost v zásadě otvírala normálnější období, protože výkonná moc byla nadále pod řádnou parlamentní kontrolou.“⁵

Dalším kontroverzním dekret Dekretem presidenta republiky č.5/1945 Sb. ze dne 19. května 1945 o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů. Komunisté dosáhli toho, že Němcům a Maďarům zabavili majetek a vyhnali je za hranice. Československému národu vysvětlili, že právě Němci a Maďaři jsou viníci všeho, co se Československu za posledních šest let přihodilo. „1. Jakékoliv majetkové převody a jakákoliv majetkově-právní jednání, ať se týkají majetku movitého či nemovitého, veřejného či soukromého, jsou neplatná, pokud byla uzavřena po 29. září 1938 pod tlakem okupace nebo národní, rasové nebo politické persekuce. 2. Majetek osob státně nespolehlivých na území Československé republiky dává se pod národní správu podle dalších ustanovení tohoto dekretu. Za majetek osob státně nespolehlivých se považuje též majetek těmito osobami převedený po 29. září 1938, leč by nabyvatel nebyl věděl o tom, že jde o takový majetek“⁶ V roce 1945 bylo vydáno více než 100 takových více či méně kontroverzních dekretů. Edvard Beneš, jako nejvyšší ústavní činitel, se na těchto dekretech částečně sám podílel nebo je musel jen podepsat, aby vstoupili v platnost.

„O hospodářských otázkách – tj. konkrétně o zásazích do hospodářských a majetkových poměrů – jednal prezident Beneš již v průběhu porad s exilovým vedením KSČ v Moskvě v prosinci 1943. Obsah těchto rozhovorů tlumočil Kl. Gottwald 21. 12. 1943 československým komunistickým pracovníkům v Anglii v rozsáhlém dopise. Tento dopis shrnul v části II. – *Naše návrhy na některá opatření pro přechodné období v osvobozené vlasti, část G, O některých otázkách hospodářských* – náměty komunistů k hospodářské problematice takto: „1. *Po vyhnání Němců a osvobození republiky bude situace vyžadovat rychlý zásah do hospodářských a majetkových poměrů. Hospodářské, které budou podléhat rychlému zásahu veřejné ruky, možno rozdělit na dvě hlavní*

⁵ RIPKA, H. *Únorová tragédie*. Brno, 1995. s. 56.

⁶ Československá republika. *Dekret presidenta republiky č.5/1945 Sb. ze dne 19. května 1945, o neplatnosti některých majetko-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů*. In. Sbíрка zákonů, Československá republika. 1945, částka 1, s. 1.

*kategorie: Předně hospodářské objekty ukradené Němci v rámci nacionální, rasové a politické persekuce. Za druhé hospodářské objekty patřící zrádcům.*⁷

Dodnes se řeší tyto dekrety, kterým se nechvalně říká „Benešovy dekrety“. Jejich odpůrci tvrdí, že díky těmto dekretům zanikl demokratický stát a začal totalitní režim. Příznivci naopak tvrdí, že to byl v té době určitý druh odplaty a po tak dlouhé době by se to už nemělo řešit. Nicméně valná část německého obyvatelstva žádá o navrácení majetku, který jim byl odebrán. I po několika desítkách let tyto dekrety vyvolávají dokonce vzor. Stalo se tak v červenci 2011, kdy Anders Behring Breivik zavraždil v Norsku více než 90 lidí a poté byl nalezen jeho vzkaz, že Západ by se měl zachovat k muslimům jako Československo k Sudetským Němcům na základě Benešových dekretů.

2.3 Období 1946-1947

Ačkoliv Komunistická strana měla v Národní frontě největší vliv, ani ostatní strany se nechtěly vzdát a nečinně přihlížet jak Komunisté vládou v Československu. Proto se na nadcházející volby v květnu roku 1946 pečlivě připravovali. „Přípravy na volby do Ústavodárného národního shromáždění zahájily jednotlivé strany již na konci roku 1945.“⁸

Svoje předvolební přípravy popisuje Československá strana národně socialistická takto: „Pro začátek jsme zreorganizovali svou stranu, jejíž vedoucí politici byli za války zdecimováni. Pak jsme zesílili svou propagaci demokracie proti komunismu, odhalující způsob, jakým se jeho politici často maskovali zdánlivě demokratickou terminologií. Se skupinou přátel jsem začal vypracovávat pozitivní program definující principy socialistické (ne však marxistické) demokracie, kterou jsme stavěli proti totalitní doktríně komunistů. Přesvědčen, že úplné zestátnění národního hospodářství nutně vede k diktatuře jedné strany, proklamoval jsem na velkém veřejném shromáždění nutnost smíšeného politického a ekonomického systému, který podle mého soudu představuje jediný možný základ pro skutečnou demokracii. Naším heslem bylo, že „člověk nemá být vykořisťován angosažením kompromisu mezi

⁷ GRÓNSKÝ, J. *Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa II 1945-1960*. Praha, 2006. s. 40.

⁸ KOCIÁN, J. *Československá strana národně socialistická v letech 1945-1948*. Brno, 2002. s. 157.

liberalismem a socialismem, který by zaručil jak občanské svobody, tak sociální spravedlnost.“ Díky úsilí naší a lidové strany se začalo veřejné mínění pomalu proměňovat.“⁹ Opravdu díky tomuto snažení se zmenšila podpora komunistů, velkou porážkou, pro ně bylo, když se snažili o sjednocení tělovýchovných organizací, ale sokolníci i skauti se odmítli podřídít. Komunisty dále překvapili studenti, kteří se hojně stavěli proti nim, hlavně díky komunistickým praktikám a nečestnosti. Ani Národní výbory nebyli, tak podřízené jak komunisté doufali. Bylo to hlavně způsobeno tím, že komunisté chtěli pronásledovat hlavně kolaboranty, ale jak se ukázalo, byla to pouze záminka pro likvidování nepohodlných občanů. Protože kolaborantům a jiným občanům s pochybnou pověstí stačilo, když vstoupili do komunistické strany, poté byli ušetřeni od jakéhokoliv stíhání či teroru z řad komunistů.

I když volby roku 1946 probíhaly za normálních podmínek oproti volbám roku 1948, přes to se vyskytlo několik politických sporů. „Předmětem politického sporu v Národní frontě, který pronikal i do veřejnosti, se stal termín konání voleb, kdy 26. květen 1946 byl považován za výsledek kompromisu, a také bojovná diskuse o zavedení bílých hlasovacích lístků. Sami národní socialisté navrhovali, aby se volby konaly v únoru nebo březnu, lidovci navrhovali duben, sociální demokraté 5. květen a komunisté se rozhodovali mezi koncem května a podzimem.“¹⁰ Zatímco komunisté doufali v pozdější termín voleb, aby mohli získat více voličů, tak „Národní socialisté doufali v blízké provedení voleb, neboť byly pro ně „hlavní nadějí pro příští politický vývoj osvobozeného státu“ Byli pevně přesvědčeni, že volby nepotvrdí „komunistům moc a sílu, kterou si urvali v Moskvě při jednání s londýnskou emigrací.“¹¹ Ale komunisté měli možnost využít velkou propagandu v denících i rozhlasech a tudíž vytvořit na voliče větší nátlak.

„Výsledky parlamentních voleb z 26. května 1946, zvláště pak míra volebního úspěchu komunistů, očekávání národních socialistů nesplnily. Znamenaly neúspěch sil, které usilovaly o posílení demokracie. Volby naopak potvrdily vliv komunistické strany ve společnosti.“¹² I když se nepředpokládalo, že by komunisté měli větší převahu

⁹ RIPKA, H. *Únorová tragédie*. Brno, 1995. s. 56-57.

¹⁰ KAPLAN, K. *Nekrvavá revoluce*. Praha, 1993. s. 62-63.

¹¹ DRTINA, P. *Československo můj osud*. II-1. Praha. 1992 s. 148.

¹² KOCIÁN, J. *Československá strana národně socialistická v letech 1945-1948*. Brno, 2002. s. 103.

v Čechách než na Slovensku, bylo tomu právě naopak. Na Slovensku dosáhli skvělého výsledku demokraté a v Čechách měli převahu komunisté. I přesto, že komunisté společně se socialisty získali nadpoloviční většinu, snažili se demokraté v Čechách o výhodnější sestavení vlády. Snažili se zejména o to, získat alespoň křeslo na jednom z důležitých ministerstev, které dříve ovládali komunisté. Předsedou vlády v Československé republice se stal Klement Gottwald, díky tomu, že byl předsedou nejsilnější strany, a ostatní strany to přijali.

Na slovenské straně na tom byli demokraté o poznání hůř, nebyli tak horliví jako kolegové na české straně. Snažili se zejména o slovenskou autonomii, o které tak vehementně hovořil Klement Gottwald ve svém projevu v Košicích roku 1945. Nicméně ke slovenské autonomii nedošlo, naopak komunisté zahájili obhajobu centrální vlády a chtěli ovládnout všechny slovenské instituce. Nové národní shromáždění bylo sestaveno na dva roky, za tuto dobu chtěli komunisté získat absolutní většinu. Hlavním úkolem Národního shromáždění bylo sestavit novou Ústavu.

„Ač mohlo být vysoké vítězství komunistů dostatečným poučením pro další postup nekomunistických stran do příštích parlamentních voleb, totiž že jednotlivě neměly šanci komunisty porazit – žádná z nekomunistických stran z toho tento poznatek nevyvodila, ba dokonce si jej ani neuvědomila. Přitom jedině společným postupem mohly vzdorovat tlaku komunistické aktivity a vytvořit z nekomunistické opozice účinnou mocenskopolitickou sílu, rovnocenného partnera KSČ, schopného zastavit, zbrzdit nebo alespoň zkomplikovat jeho budoucí mocenský nástup.“¹³

„Po dvou letech usilovné práce a trvalého zápasu jsme mohli hledět s důvěrou do budoucnosti v přesvědčení, že se nám podaří zachránit v naší zemi demokracii a svobodu. Když na jaře roku 1947 Gottwald a generální tajemník komunistické strany Slánský prohlásili, že si předsevzali získat v příštích volbách nejméně 51% hlasů, nikdo nebyl ochoten připustit, že by takového výsledku mohli legální cestou dosáhnout. Ale v okamžiku, kdy se naše naděje zdály být obzvláště oprávněné, došlo v mezinárodní politice k mimořádně důležité události. Značné napětí mezi Spojenými státy a sovětským Ruskem nabylo v červnu 1947 v souvislosti s Marshallovým plánem rozměrů vážného konfliktu. A bylo to Československo, které mělo nést jeho následky.

¹³ KAPLAN, K. *Pět kapitol o Únoru*. Brno, 1997. s. 168.

Velkou československou krizi odstartoval Stalinův zákrok proti naší účasti Marshallově plánu.¹⁴

Marshallův plán znamenal řešení a pomoc válkou zničené Evropě a zároveň Američané chtěli zabránit rychle se šířícímu komunismu. Byl odpovědí na znepokojivou Stalinovu reakci, ohledně šíření bídy v Evropě. Po schůzce právě se Stalinem bylo víceméně jasné, že Stalin nechce situaci zachraňovat, naopak více ji zhoršit, aby lidé byly více nespokojeni, a on si vytvořil lepší půdu pro vzestup komunistických stran k moci, ve všech zemích východní Evropy. Marshallův plán spočíval v tom, že by Spojené státy poskytli Evropě hospodářskou pomoc, nasytit hladové. Evropa byla nadšena z toho to plánu a všechny země včetně SSSR se účastnili konference, kde se plán probíral. Avšak SSSR opustil konferenci dříve s tím, že plánu se zúčastňovat nebude, z důvodu, že plánovaná pomoc by měla směřovat i do západního Německa. Za Československo byl plán přijat Janem Masarykem, tehdejším ministrem zahraničních věcí. Když se ale o tom dozvěděl Stalin, nechal si několikrát zavolat československou vládní delegaci do Moskvy. Požadoval, aby se Československo nezúčastňovalo Marshallova plánu. I když Jan Masaryk ho ujišťoval, že toto stanovisko není namířeno pro SSSR, ale z důvodu propojení hospodářské politiky se západními zeměmi, Stalin trval na svém. Proto muselo Československo odvolat svoji účast a tím jen dokázalo rozšiřující se Stalinův vliv na naši zemi. Vliv SSSR se ostatně naplno projevil za nedlouho při únorovém puči v roce 1948.

2.4 Únorový převrat 1948

Převzetí moci v Československé republice komunisty, bylo pouze otázkou času. Tato skutečnost byla víceméně jasná již od konce 2. světové války. Komunisté se nikdy netajili tím, že by chtěli ovládnout naši zem, bohužel se neštíteli ničeho, nebáli se porušovat zákony, svobodu a práva občanů. „Pro dosažení svých cílů komunisté používali nejrůznější prostředky. KSČ měla k dispozici poměrně rozsáhlou síť důvěrníků a informátorů, často tajných členů KSČ, působících v ostatních stranách Národní Fronty na nejrůznějších postech. Informátory řídil Evidenční odbor ÚV KSČ, který vznikl v roce 1946 z podnětu Rudolfa Slánského. Evidenční odbor měl

¹⁴ RIPKA, H. *Únorová tragédie*. Brno, 1995. s. 60-61.

např. k dispozici zápisy z jednání poslaneckého klubu národní socialistické strany.¹⁵ Ačkoliv Rudolf Slánský pracoval ještě v tomto období pro komunistickou stranu, zanedlouho proti němu bude veden jeden z vykonstruovaných procesů.

I když se zdá, že komunisté měli od začátku jasnou převahu, nebylo tomu tak. Občany již opustilo nadšení a euforie, které nabyly v poválečném období. Eduard Jan Fousek, tehdejší podnikatel a poslanec za Československou stranu lidovou, popsal politickou situaci ve své knize slovy: „Vývoj poměrů směřoval k novým volbám, s nimiž se počítalo někdy v květnu 1948. Bohužel k nim už nedošlo, protože přišel Únor. Musím však zdůraznit, že taktiky komunistů, jejich, chyb, rozpínavosti a nekalých záměrů si všímalo stále více a více voličů.“¹⁶

Důležitým bodem ve vládní krizi, bylo jednání ze 13. Února 1948. Komunisté se snažili nezabývat se otázkami ohledně policie a bezpečnosti, ale horlivě se chtěli zabývat méně důležitými záležitostmi, o kterých věděli, že se budou projednávat déle a odpoutají pozornost. Nicméně nekomunistickým ministrům se podařilo, i přes protesty komunistů, tímto tématem se zabývat. Téma bezpečnost a policie se týkala hlavně toho, že na většině pozicí v těchto sférách seděli komunisté, a ostatní pracovníci byli odvoláváni a nahrazováni komunisty, kteří neměli zdaleka takové zkušenosti. Na tomto jednání byl vysloven počet pozic, ze kterých úřadují komunisté, i když to nebylo tajemstvím, slyšet takový seznam vyvolalo značné pobouření. Ministr Drtina přišel s tím, aby bylo toto odvolávání pozastaveno do 24. Února 1948, kdy by vláda měla v této otázce rozhodnout. Komunisté se zmohli akorát na odmítání a vyčítání, že není jednáno v souladu s Ústavou, což byl holý nesmysl. Nakonec komunisté byli přehlasováni, což pro ně znamenalo nečekanou porážku. „Jasně z toho vyplývalo, že krajní levice by těžko mohla vyhrát demokratickými metodami a že v příštích volbách riskuje značné ztráty. Aby se tomuto nebezpečí vyhnula, rozhodla se použít drastičtějších opatření. Příležitost jí k tomu měl poskytnout sjezd závodních rad svolaný na 22. Února a sjezd zemědělských rad svolaný 29. Února.“¹⁷

¹⁵ TOTEV, J. *Únor 1948, dlouhodobá příprava komunistů na převzetí moci*. [online]. 2011 [2011-11-12]. Dostupný z WWW: <http://totalita.cz/1948/1948_01.php>.

¹⁶ FUSEK, E. J. *Doma a v exilu*. Praha, 2009. s. 179.

¹⁷ RIPKA, H. *Únorová tragédie*. Brno, 1995. s. 185.

V následujících dnech bylo svoláno další zasedání vlády, kde Gottwald odmítal otázku bezpečnosti řešit, protože chyběl ministr vnitra Nosek, který měl být údajně nemocen. Taková situace se několikrát opakovala, pokaždé měl Gottwald nějaký důvod proč neřešit otázku bezpečnosti. Proto se představitelé nekomunistických stran rozhodli, že budou bojkotovat každé zasedání vlády, dokud nebude vyřešena otázka bezpečnosti ze 13. Února 1948. Pokud by nebylo vládní usnesení v této debatě splněno, ministři vyhrožovali, že podají demisi. O tom informovali i prezidenta Beneše, který podle slov ministrů, s tím souhlasil. I když později tvrdil, že ho jejich demise překvapila. Následkem těchto událostí se stal boj o hlasy sociálních demokratů, jestli v případě demise podpoří komunisty nebo nechají vládu padnout. Sociální demokraté nakonec zachovali neutralitu, kterou paradoxně napomohli komunistům k převzetí moci. Nechtěli se připojit ani k demisi ani vytvořit většinovou vládu s komunisty. „Politický neúspěch národně socialistické strany a dalších demokratických sil v únoru 1948 by vyústěním celkového poválečného politického vývoje. Politici této strany dlouho nepřipouštěli, že cílem zásadních společenských přeměn obsažených v komunisty připraveném košickém vládním programu nebylo vybudovat pomocí rozsáhlých reforem sociálně napravenou parlamentní demokracii.“¹⁸

Při sledu následujících dnů podali ministři tří nekomunistických stran demisi, protože nebyl vyřešen bod ze zasedání 13. Února 1948. „Představitelé stran podávajících demisi si byli natolik jisti svým vítězstvím, že prvé tři dny krize nepřipouštěli neúspěch a ani neuvažovali o druhé alternativě a nepřipravovali se na ni.“¹⁹ Gottwald tuto demisi rád přijal a ihned interpretoval stanovisko komunistů prezidentu Benešovi, a to že demisi přijímají a chtějí doplnit existující vládu na návrh Gottwalda. Následujícího dne svolal Gottwald demonstraci na Staroměstském náměstí, díky které chtěl sdělit občanům dosavadní stav vlády. Demonstrace byla vskutku obrovská, byla přenášena i rozhlasem, spolehlivě zastínila i o poznání menší demonstrace, které konaly nekomunistické strany. V ten samý den komunisté začali organizovat tzv. Lidové milice, které sloužily k potlačení podpory nekomunistické opozice. Lidové milice byly ozbrojení zaměstnanci státních podniků a továren, kteří nespouštěli do práce zaměstnance, kteří s nimi nesympatizovali, mnohdy i majitele

¹⁸ KOCIÁN, J. *Československá strana národně socialistická v letech 1945-1948*. Brno, 2002. s. 161.

¹⁹ KAPLAN, K. *Sociální demokracie po únoru 1948*. Brno, 2011. s. 23.

těchto závodů. Jako další významný krok komunistů se ukázalo zřízení tzv. Akčních výborů, které sloužilo k očištění veřejného života od komunistických odpůrců. Jednalo se o mocenskopolitické orgány, které byly zcela podřízeny komunistům.

Poslední den krize 25. Února 1948 byl prezident Beneš pod tlakem, kdy Gottwald a ostatní komunisté na něj tlačili, aby přijal demisi ministrů a sestavil vládu dle návrhu Gottwalda. Beneš jim slíbil, že ještě ten den rozhodne. Gottwald proto uspořádal velkou demonstraci na Václavském náměstí. V případě, že by Beneš demisi a návrh nepřijal, byl Gottwald ochoten dav z Václavského náměstí poslat na Hradčany a zároveň povolal všechny členy Lidové milice aby táhly na Prahu. V opačném případě by se velká demonstrace zvrhla ve velkou oslavu. „Prezident Beneš přijal demisi ministrů a doplnil vládu podle Gottwaldova návrhu. Gottwald nejprve referoval o výsledku jednání s prezidentem vedení KSČ a poté odjel na Václavské náměstí, kde ho bouřlivě přivítal stotisícový dav.“²⁰ Na Václavském náměstí pronesl nesmrtelný projev, který si řada občanů pamatuje dodnes nebo zná alespoň z vyprávění: „*Právě se vracím z Hradu od prezidenta republiky. Dnes ráno jsem panu prezidentu republiky podal návrh na přijetí demise ministrů, kteří odstoupili 20. února tohoto roku. A současně jsem panu prezidentu navrhl seznam osob, kterými má být vláda doplněna a rekonstruována. Mohu vám sdělit, že pan prezident všechny mé návrhy, přesně tak, jak byly podány, přijal.*“²¹ Jako jediný odpor byla vyvolána demonstrace studentů, kteří z Václavského náměstí táhly na Pražský hrad. I přes odpor Lidových milic se na hrad dostaly, ale prezident je nepřijal. O osudu země bylo stejně v tu dobu již rozhodnuto. „Únor 1948 by tehdy časově náhodnou výslednicí skutečností závěrečné fáze přípravy komunistů na převzetí moci v několika alternativách: jednou byla demise nekomunistických ministrů – což byla vlastně bohužel nahrávka komunistům na smeč. Na obranu všech politiků (myslím nekomunistických) je ovšem nutno odpovědně konstatovat, že jejich jednání pouze o něco urychlilo a určitě zjednodušilo to dění, jež bylo stejně už v běhu a bylo by možná probíhalo o něco později a daleko dramatičtěji, i možná s krveprolitím. Zde je

²⁰ TOTEV, J. *Únor 1948, středa 25. února 1948*, [online].

2011 [2011-11-10]. Dostupný z WWW: <http://totalita.cz/1948/1948_0225.php>.

²¹ TOTEV, J. *Únor 1948, Klement Gottwald na Václavském náměstí 25. února 1948*, [online]. 2011 [2011-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://totalita.cz/1948/1948.php>>.

tedy určitá paralela s Mnichovem, tím spíše, že ani tehdy (v únoru) žádná západní vláda neužila silnějších argumentů než protestů a novinářských akcí.²²

„Často bývá opakována otázka, zda byl převrat proveden v ústavním, parlamentním rámci a demokraticky. V rámci ústavy a v souladu s parlamentními zvyklostmi se uskutečnilo jen vyřešení vládní krize: Ministři podali demisi, prezident ji přijal a doplnil vládu podle návrhu jejího předsedy. Vláda se ucházela o důvěru parlamentu a získala ji. Předseda vlády nebyl povinen jednat o členech vlády s vedením politických stran. Pouze v tomto bodě, v mechanismu řešení vládní krize, odpovídal postup po formální stránce ústavě a parlamentním regulím. Všechna ostatní opatření byla s nimi v rozporu. Ani to však není přesné, neboť prezident činil svá rozhodnutí o demisi a nové vládě pod nezvyklým a silným tlakem. Nebyl to ovšem běžný, byť mimořádně silný tlak ulice, jak si sám E. Beneš později stěžoval. Mnohem silněji na prezidenta působila skutečnost, že se vládní krize, o níž se musel rozhodovat, stala součástí probíhajícího, neukončeného státního převratu, který v sobě obsahoval možnost rozkolu československé společnosti a nebezpečí velkého konfliktu. Otázka ústavnosti a parlamentního způsobu státního převratu se z hlediska jeho politického obsahu jeví jako méně důležitá, podřadná. Cílem a výsledkem státního převratu bylo nastolení komunistické diktatury, tedy likvidace demokracie, zničení parlamentního demokratického systému a nerespektování ústavy.“²³

²² SUM, A. *Osudný krok Jana Masaryka*. Příbram, 1996. s. 43.

²³ KAPLAN, K. *Pět kapitol o Únoru*. Brno, 1997. s. 540.

3 Období politických procesů

Po převzetí moci komunisty se v Československé republice začaly vést procesy s nepohodlnými občany, kteří byli proti režimu nebo jej mohli nějakým způsobem ohrozit. Procesy byly z větší části vykonstruované a přinejmenším pochybné vzhledem k charakteru obvinění. Obvinění se nijak nemohli bránit, vina jim byla dokázána i přes nedostatek důkazů. Jediná jejich polehčující okolnost byla se po neustálém náporu na psychiku a násilí, přiznat k něčemu co nikdy nespáchali, nicméně ani to jim nepomohlo od jistého trestu. Prostřednictvím těchto vykonstruovaných procesů chtěli komunisté docílit vyvolání strachu u občanů, kteří by se chtěli proti režimu postavit na odpor nebo jej nějak ohrozit.

3.1 Milada Horáková

Milada Horáková, rozená Králová, pocházela z pražských Vinohrad, kde se narodila do rodiny, která byla oddaná Masarykovým myšlenkám. Studovala gymnázium a poté úspěšně absolvovala na Právnické fakultě univerzity Karlovy. Krátce po ukončení studií se provdala za zemědělského ekonoma Horáka, který pracoval jako redaktor v Československém rozhlase. Manželům Horákovým se narodila dcera Jana.

Během 2. světové války byla propuštěna ze zaměstnání, aby nezabírala místo Němcům, kteří se na území Československé republiky stěhovali. Kvůli jejímu angažování v organizaci Ženské národní radě (ŽNR) a jiným politickým hnutím např. Československá strana národně sociální, byla vyšetřována gestapem, avšak neúspěšně, proto byla odsunuta do Terezína, kde se starala o marodku. Horáková byla souzena v Německu, kde se sama hájila, i přes navrhovaný trest smrti, jí bylo uděleno 8 let ve vězení, které si odpýkávala do konce války, dubna 1945.

Po propuštění z věznice se opět angažovala v politice, v obnovené politické straně Československé straně národně sociální a opět zreorganizovala ŽNR. Jelikož se negativně stavěla ke komunistické moci, kritizovala veškeré dění na československé politické scéně a začala navazovat styky se zahraničními demokratickými stranami, začala být sledována StB.

Po vzoru Sovětského svazu, se dříve nebo později museli začít vést vykonstruované politické procesy. Komunistická strana potřebovala pořádně odstrašit

potencionální odpůrce režimu, proto zvolila vzor obrovského monstrprocesu, aby se měli všichni potencionální odpůrci na pozoru. „Příprava největšího politického procesu trvala přes rok. Během té doby se několikrát měnila jeho politická koncepce, zaměření a jeho konstrukce. Tomu odpovídaly i změny ve výběru a sestavě obžalovaných. O přeměnách svědčilo rovněž několik krycích názvů akce, používaných Státní bezpečností.“²⁴ Po dlouhých debatách bylo rozhodnuto, že hlavní postavou bude právě poslankyně za Národně socialistickou stranu, Milada Horáková. Již zbýval vymyslet důvod procesu. Důvod byl prostý, velezrada, příprava puče, nenávisť vůči komunistickému režimu, styky se zahraničím. Dále měli v úmyslu vyvolat světovou válku a oslabovat obranu Československé republiky. „Hlavní úsilí spiklenců však bylo v tomto směru namířeno k pronikání do politických stran, složek obrozené Národní fronty.“²⁵

Ve spolupráci se Sovětským svazem byly poprvé použity naučené scénáře, obžalovaní byli nuceni, pod pohrůzkou násilí, se je věrohodně naučit a přednést před soudem. Jedním ze scénářů byla i závěrečná řeč obžalovaných, konkrétně Milady Horákové: „Slavný státní soude. Je mi těžko nalézt vývody na svoji obhajobu, protože i teď musím přiznat, že jsem své činy dělala vědomě. Když nyní celou věc důsledně a logicky promyslím, znovu si osvětluji, že cíle, za nimiž jsem šla, jsem učinila odvislé od války. A jako příslušník tohoto národa jsem se octla v nebezpečí, že jednoho dne mohu stát na stejném břehu s nacistickými Němci. Jak jsem se dostala sem, jaké byly pohnutky mého jednání, slavný státní soude, myslím, že i během vyšetřování státní bezpečnosti vyšlo najevo. Musím prohlásit, že státní bezpečnost a její orgány projevily více trpělivosti, aby mne přesvědčovaly, než já jsem projevila trpělivosti po únoru, abych se přesvědčila. Já jsem dostala na mnohé věci jiný názor a k mnohým věcem jsem byla přivedena, abych o nich mohla přemýšlet.“²⁶

Proces s Miladou Horákovou a společníky se označuje jako monstrproces, z důvodu, že po celém území Československa bylo obviněno, odsouzeno a potrestáno více než 600 občanů. „V souvislosti s protistátním centrem proběhlo v krajích 35 dílčích

²⁴ KAPLAN, K., PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno, 2008. S. 65.

²⁵ BERAN, K. *Před soudem lidu*. Praha, 1950. S. 148.

²⁶ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice, Causa Milady Horákové*. Praha, 1950. S. 264.

procesů. Státní prokuratura žalovala celkem 639 osob, státní soud vynesl 10 rozsudků smrti, 48 trestů těžkého žaláře na doživotí a další tresty na svobodě v celkové výměře 7 850 let. Byly uloženy peněžité tresty ve výši 12 145 000 Kčs a vyslovena konfiskace celého majetku téměř u všech odsouzených.²⁷ Zfanatizovaná veřejnost si přála pro obžalované nejvyšší trest, trest smrti, avšak našli se i odpůrci režimu, kteří sepisovali petice a chtěli pro obžalované, svobodu nebo nižší tresty. Ozývaly se i politické strany ze zahraničí, které požadovali nižší trest nebo zproštění viny. Nicméně prezident Klement Gottwald jejich žádosti ani petice nebral na vědomí, rozsudek podepsal, tudíž se stal pravomocným a odsouzení byli dle něj potrestáni.

Proces s Miladou Horákovou je stále aktuálním tématem i v současnosti. V souvislosti s tímto případem byla odsouzena k šesti letům odnětí svobody nepodmíněně, bývalá prokurátorka Ludmila Brožová-Polednová. Soud s Brožovou-Polednovou se konal v roce 2007, kdy se bývalá prokurátorka měla zodpovídat ze svých činů z let padesátých. Původně jí bylo přirčeno osm let vězení nepodmíněně. Následně roku 2008 ji Vrchní soud osvobodil z důvodu promlčení, ale Nejvyšší soud vrátil případ znovu Vrchnímu soudu k posouzení, který poslal bývalou prokurátorku na šest let nepodmíněně do vězení. Brožová-Polednová do pankrácké věznice nakonec opravdu nastoupila na začátku roku 2009, ale na konci roku 2010 byla prezidentem České republiky, Václavem Klausem, omilostěna z důvodu jejího zdravotního stavu, vysokého věku a protože část trestu si odseděla.

3.2 Rudolf Slánský

„Tragédie tohoto politického monstrprocesu se začala psát v červnu 1948, kdy byla na zasedání Informbyra v Bukurešti zatracena jugoslávská komunistická strana. Následovalo hledání nepřátel v jednotlivých komunistických stranách završené maďarským monstrprocesem s Rajkem a československým s Rudolfem Slánským.“²⁸

Rudolf Slánský se narodil v Plzni do bohaté židovské rodiny. Po jeho odchodu do Prahy se připojil do Komunistické strany Československa, a prostřednictvím přátelství s Klementem Gottwaldem, rychle začal stoupat ve stranických funkcích.

²⁷ IVANOV, M. *Justiční vražda aneb smrt Milady Horákové*. Praha, 1991. S.

²⁸ RŮŽIČKA, D. *Politické procesy v ČSR v 50. letech: Proces s vedením protistátního spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským*. [online]. 2011 [2012.02.02]. Dostupný z www: <http://totalita.cz/proc/proc_slanskyr.php>.

Během 2. světové války utekl do Moskvy, kvůli jeho židovskému původu. V Moskvě pracoval v Moskevském rozhlasu, který vysílal pro Československou republiku. Po válce se stal generálním tajemníkem KSČ a byl jedním z nejmocnějších mužů strany.

Nicméně po pár letech jeho kariéra začala strmě klesat. Důvodem bylo, že v Evropě se začali někteří funkcionáři odchylovat od moskevské politiky např. Tito v Jugoslávii, což si Moskva nepřála a na popud Sovětského svazu se musel vytvořit odstrašující proces, který by podobně smýšlející politiky všech komunistických států zastrašil. Na rozkaz z Moskvy se začalo zatýkat, jedním za zatčených byl i např. ministr zahraničních věcí Artur London a další. Jelikož se Gottwald obával, že by mohl být do procesu také vtažen jako obžalovaný, nechal zatknout i svého přítele generálního tajemníka KSČ, Rudolfa Slánského. Právě obžalování Rudolfa Slánského bylo nejlepší řešení pro Gottwalda, protože Slánský působil v KSČ na vysokých pozicích, tudíž nebylo těžké lid přesvědčit, že svých funkcí zneužíval ke zradě a záškodnictví. „Slánský sám zasahoval do bezpečnostních věcí jako předseda bezpečnostní komise strany a ovlivňoval činnost pracovníků na bezpečnostním úseku tak, aby podporoval cíle a plány protistátního spřisahaneckého centra.“²⁹

Všichni obvinění byli obžalováni ze spiknutí proti republice, špionáže, titoismu a celkově byli vyliční jako nepřátelé Československé republiky, kteří chtěli Československou republiku odtrhnout od Sovětského svazu, své lidi dosadit do vedoucích pozic, zničit a odstranit Klementa Gottwalda.

Podobně, jako tomu bylo v procesu s Miladou Horákovou, byly sepsány výpovědi a přiznání obviněných, které se museli nazpaměť, pod pohrůzkou násilí, naučit a byli z nich několikrát přezkoušeni. Obvinění pod psychickým nátlakem a fyzickým násilím se ke všemu přiznali a své naučené výpovědi přednesli před soudem. Na naučené výpovědi a přeepsané scénáře procesu poukazuje ve své knize i jeden z obžalovaných v tomto procesu, Artur London³⁰: „*Prokurátor Urválek hovoří přesvědčivě. Hlas se mu chvěje, když vzpomíná na stranu, na vůdce lidu Klementa Gottwalda. Jeho rozhorlení se stupňuje, když odhaluje bandu zrádců a zločinců, které vydává na soud lidu. Tón stoupá vždy v pravou chvíli, na důkaz, že se dobře naučil své*

²⁹ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI, *Proces s vedením protištěného spřisahaneckého centra na čele s Rudolfem Slánským*. Praha, 1953. S.

³⁰ LONDON, A. *Doznání*. Praha, 1990. S. 333.

rolí. *Myslím si: Jak může předstírat takové rozhořčení, jak může hrát tak dobře komedii? Konečně stejně jako soudci, kteří mu tak soustředěně naslouchají! Vždyť přece vědí, že rozsudek, který bude zítra vynesena ve jménu republiky, nebude jejich rozsudkem. Čekají na příkazy z Kanceláře prezidenta republiky a z vedení strany.*“ Soud byl neméně sledovaný než kdy jindy a zfanatizovaní občané dožadovali pro obžalované opět trest nejvyšší, trest smrti.

„Roku 1951 bol neoprávněně zatknutý a v důsledku nezákonnosti a deformací nezákonně popravený. Roku 1963 bol občiansky a právne rehabilitovaný. Členstvo v KSČ však mu nebolo vrátené.“³¹

3.3 Heliodor Píka

Proces s Heliodorem Píkou byl první politický vykonstruovaný proces. Heliodor Píka se narodil u Opavy, kde studoval na Gymnáziu a poté se chtěl věnovat dalšímu studiu. To se mu nepodařilo, protože byl odveden na frontu, kde se nechal zajmout ruskými legiemi, aby se mohl dostat k československým legiím. Poté se dostal s legiemi do Francie, kde podstoupil výcvik. Pracoval jako zdravotní pracovník u francouzské legie, za tuto práci byl několikrát vyznamenán.

Během 2. světové války byl nucen odejít do Londýna, kde byl nápomocen Janu Masarykovy. Poté byl odvelen do Maďarska, kde na rozkaz Edvarda Beneše pomáhal československým utečencům před okupací. Heliodor Píka dále působil v Istanbulu. Také se angažoval ve spolupráci se Sovětským svazem, kdy chtěl založit vojenské velvyslanectví v Moskvě a další zpravodajské služby ve spolupráci s Moskvou. Po úspěšných jednáních se Heliodor Píka stal velitelem mise Československé armády v Moskvě. Už tehdy, proti jeho působení v Československé armádě, protestoval Klement Gottwald.

„Divizní generál Heliodor Píka byl odsouzen za to, že "koncem roku 1940 v Istanbulu, od roku 1941 do konce roku 1945 v Moskvě, na jaře 1946 v Londýně a konečně v období 1945 - 1948 v Praze, vyrazil exponentům britské Intelligence Service skutečnosti, opatření a předměty, jež měly zůstat utajeny pro obranu republiky". Přizvaní soudní znalci, plukovník Zadina a štábní kapitán Kocián, potvrdili, že

³¹ LÖBL, E. *Svedectvo o procese s vedením protištátného sprisahaneckého centra na čele s Rudolfom Slánským*. Bratislava, 1968. S. 197.

vyzrazené informace byly zvláště důležité pro obranyschopnost Československa.³² Jeho obhájce podal zmáteční stížnost, byla podána i žádost o milost. Obě tyto žádosti však byly zamítnuty, rozsudek vstoupil v platnost a generál Helidor Píka byl ve věznici v Plzni na Borech popraven.

Heliodor Píka napsal dopis na rozloučenou své rodině, ve kterém uvádí: *„Netruchlete pro mne, svědomí mě nehryže... Pokud jde o můj, zločin, který mám smýt krví, věřte, že v těchto tragických dnech nezatěžuji svědomí hříchem a lží, když Vám pravím, že jsem zcela nevinný a že se za mne nemusíte stydět. Vězte, že jsem obhajoval ze všech sil, všemi použitelnými prostředky a schůdnými cestami svůj národ, náš stát a jeho nezávislost, a že jsem se vystříhal vždy všeho, co by mohlo národu a státu uškodit. Ve válce jsem se snažil sjednotit veškeré úsilí všech proti hitlerismu, aby národ byl co nejrychleji osvobozen. Spojil jsem se se všemi, kteří nám v tomto úkolu pomáhali. Řešit věci vnitřní a stranické politiky jednak nepříslušelo vojáku, nýbrž národu doma, jednak nesměli jsme se tím oslabovat a rozpolcovat. Věřil jsem prezidentu republiky, plnil jsem rozkazy vlády a nadřízených – jako poctivý voják, jenž měl to štěstí svobodně bojovat za ujařmený národ. Dokumenty, svědkové a historici později jasně dokáží, že jsem pro urychlení spojeneckého vítězství přispěl měrou nemalou, že jsem udržoval víru v Sovětský svaz a jeho vítězství po celou válku a první dvě léta snad jediný vůbec, v době, kdy celý svět nevěřil a očekával zhroucení SSSR. Když moje předvídání se vždy v kritických dobách splnila, nabývali ve spojeneckém světě taktéž důvěry a účinně Sovětskému svazu pomáhali. Historie se nedá tak lehce zfalšovat...“³³*

Historici se domnívají, že pravým důvodem, proč byl generál odsouzen, bylo jeho dokonalé zmapování situace v sovětských gulazích a jeho snaha o propuštění týraných vězňů z gulagů. Dále jeho prosazení československé jednotky v Sovětském svazu i přes odpor Klementa Gottwalda a komunistické strany.

Prostřednictvím generálova syna, jeho obhájce a náporu Ludvíka Svobody byl proces v roce 1968 obnoven. Vyšší vojenský soud v Příbrami uznal Heliodora Píku

³² KREJČÍŘÍK, M. *Proces s Heliodorem Píkou: První poúnorová justiční vražda.* [online]. 2011 [2012.02.02.]. Dostupný z [www: <http://totalita.cz/proc/proc_pikah.php>](http://totalita.cz/proc/proc_pikah.php).

³³ FRANCEK, J. *Zločin a trest v Českých dějinách.* Praha, 2000. S.

nevinným v plném rozsahu obžaloby, pro nedostatek důkazů. Dále prokázal, že proces byl vykonstruovaný a veškeré dříve doložené důkazy jsou falzifikáty. Komunisté neměli důvod ani právo Heliadora Píku držet ve vězení, mučit ho, nutit k přiznání viny, ani ho odsoudit. Rozsudek bývalého Státního soudu byl zrušen a Heliodor Píka byl plně zproštěn viny. Tělo generála Heliadora Píky nebylo nikdy nalezeno, ihned po popravě se ztratilo a dodnes se neví, kde je.

Většina účastníků tohoto politického procesu jsou již po smrti, před soud byl postaven pouze jediný, prokurátor Karel Vaš v roce 2001. Soud ho uznal vinným a byl odsouzen k sedmi letům vězení, ale pro promlčení zločinu byl rozsudek zrušen.

Heliodor Píka byl za svůj život několikrát vyznamenán různými oceněními. Po smrti byl vyznamenán i bývalým prezidentem Václavem Havlem in memoriam řádem Milana Rastislava Štefánika.

3.4 Číhošťský zázrak

Číhošťský zázrak se nazývá vykonstruovaný proces, do kterého byla vtažena i katolická církev. Číhošťský zázrak se měl odehrávat koncem roku 1945 před Vánoci, kdy o třetí adventní neděli a po ní následujících nedělích, při mši se měl pohnout kříž, který stál přímo za knězem nad oltářem.

Podstatou tohoto vykonstruovaného procesu bylo, že komunistické straně se nezamlouval vliv katolické církve na občany a její styky s Vatikánem, od kterého jej chtěla strana co nejvíce distancovat. Proto chtěli katolickou církev co nejvíce zdiskreditovat a vrhnout na ni špatně světlo v očích věřících občanů. Bylo nutné vymyslet proces, ve kterém bude katolická církev figurovat jako zrádce a podvodník, proces o kterém se dozví celá Československá republika. Komunističtí vůdci, v čele s Klementem Gottwaldem, naplánovali tzv. Číhošťský zázrak, který zinscenují sami a dají ho za vinu některému z představitelů církve.

Hlavní postavou tohoto procesu byl farář Toufar, dle místních obyvatel milý, přátelský, poctivý a nekonfliktní kněz, který nikdy neprojevoval známky agrese nebo nepřátelských projevů vůči komunistickému režimu. Farář Toufar kázal v malém kostele v Číhošti u Ledče nad Sázavou. Při jednom z jeho kázání, zrovna před Vánoci roku 1949, se začal kývat kříž, který byl přímo nad kazatelnou, ze které promlouval

k věřícím. Tento neobvyklý jev zpozorovalo pár věřících, kteří radši o tom co viděli, nemluvili, neboť se báli, že to viděli pouze oni a věští to zlé znamení. Nicméně ještě ten samý den se zvěsti o zázraku mezi lidmi rozkřikli, sám farář Toufar tomu nechtěl uvěřit. Když se o další neděli zázrak opakoval a vidělo ho více věřících, začali si všichni myslet, že k nim chce Bůh skrze kříž promlouvat. Tento zázrak neuniknul ani státní bezpečnosti, která ho ihned přijela vyšetřovat. Jelikož se křížek hýbal vždy, jen když farář Toufar pokynul rukou, nebylo těžké vymyslet obžalobu: žádný zázrak, ale podvod katolické církve na poctivé občany prostřednictvím oblíbeného faráře Toufara. Po několika dnech vyšetřování farář Toufar zmizel z Číhoště, prostřednictvím několika svědectví se poté zjistilo, že v noci přijelo auto s muži v dlouhých černých kabátech a farář byl unesen.

Toufara uvěznilo ve věznici ve Valdicích, kde byl podroben výslechům, týrání a přesvědčování k doznání k činu, který nikdy nespáchal. Během výslechů se neustále modlil a nepřipouštěl si zvěrstvo, kterého se na něm dopouštěli jiní, zejména vyšetřovatel Ladislav Mácha. Vyšetřovatel Ladislav Mácha byl známí tím, že neměl rád, když vyšetřovaní mlčeli a ignorovali, tímto chováním v něm vyvolávali ještě větší vztek a agresivitu. Farář Toufar mlčel, což bylo pro vyšetřovatele nejhorší, protože stačilo, aby něco řekl nebo projevil emoce, vyšetřovatel by ho zamotal do jeho výpovědi a byl by konec. Toufar neustále zarytě mlčel. Máchovy brutální vyšetřovací metody popisují ve své knize Ströbinger a Nešvera³⁴: „Pak ho vzal za klopy a postavil si ho ke zdi. Uvědomoval si, že by za normálního stavu neměl tolik síly, aby pozvedl tak silného muže. Ale jeho zběsilý vztek to dokázal. Farář na okamžik otevřel oči a Mácha ho znovu vši silou udeřil do obličeje. Krvavý pramínek stékal po knězově tváři a Mácha cítil mezi prsty lepkavou vlhkost. Už má dost – uvědomil si. Ale chtělo se mu dát ještě jednu ránu. Byla stejně silná jako ta předchozí. A stejně dobře umístěna. Podržel si Toufara, aby neupadl. A udeřil ještě jednou. Cítil, jako ho od ran bolí klouby. Nedbal vlastní bolesti a začal Toufara bít oběma rukama.“

Farář Toufar byl také nucen, aby za jeho spolupráce byl natočen krátký film propagující Číhošťský zázrak jako podvod, který vymyslela katolická církev. Film se měl natáčet v prostorách číhošťského kostela, kde měl farář Toufar na kameru

³⁴ STRÖBINGER, R., NEŠVERA, K. *Stalo se v Adventu, „Číhošťský zázrak“*. Praha, 1991. S. 56.

vysvětlovat, jak zázrak vymyslel a provedl. Pozdě v noci, kdy byl stanoven termín natáčení, přivezli faráře Toufara z věznice ve Valdicích. Farář byl již ve velmi zbědovaném stavu, podepsalo se na něm zejména neustálé bití a týrání, ale také jeho už tak podlomený zdravotní stav. Nicméně přijel do kostela, kde se snažil za pomoci příslušníku státní bezpečnosti a filmařů, vystoupit na kazatelnu, bohužel jeho tělo takovou zátěž nesneslo a omdlel, nemohl tedy ve filmování pokračovat. Filmování se přesunulo na jiný den, to už farář Toufar byl mrtvý. I přes poslední nadstandartní péči v prominentním sanatoriu, podlehl neustálému týrání od vyšetřovatele Máchy a zanedbaným zdravotním problémům, i když oficiální verze zněla: perforace žaludečního vředu. Vyšetřovatel Ladislav Mácha za tento přečin dostal důtku, protože režim potřeboval Toufara za každou cenu živého postavit před soud. Nicméně i přesto byl film natočen, ale s hercem, který faráře Toufara hrál a komunistický režim celému Československu tvrdil, že je to pravý farář Toufar.

K Číhošťskému zázraku se vyjádřil i sám Klement Gottwald, ve svém projevu ve Španělském sále na Pražském hradě, při slavnostním zasedání ÚV Komunistické strany Československa³⁵: *„Je stále zřejmější, že nejvyšší hierarchie katolické církve stává se hláskou troubou reakce...V posledních dnech máme případy, které ukazují tyto metody rozvratné práce. Je to především takzvaný zázrak v Číhošti u Ledče nad Sázavou. V malé vesničce se prý několikrát při kázání pohnul krucifix a potom zůstal obrácen k západu. Okamžitě byla tato zpráva roznášena, přijel tam zástupce nunciatury...Když se pak šlo věci důsledně na kloub, rychle se zjistilo – a tamější farář se posléze přiznal, že strunou na hřebíčkách z kazatelny krucifixem pohyboval. Věřící lidé se brzy přesvědčí, jak s posvátným pro ně symbolem zacházeli jako kouzelníci na jarmarku, jak hanebně, hnusně kejklířsky a jarmarečnický bylo zneužíváno citů prostých lidí. Postupně se vyjasňuje, že to měl být jen začátek velkorysé provokace. Chtěli také zorganizovat vraždu kněze a svěst ji na nás.“*

Tělo mrtvého faráře Toufara bylo v tichosti vhozeno do společného hrobu v pražských Ďáblicích, až po roce 1968 bylo zjištěno a sděleno rodině, komu tělo doopravdy patří. V tu dobu se také přišlo na to, jak se Číhošťský zázrak doopravdy stal.

³⁵ CÍLEK, R. *Přejde vás smích...aneb prokletí moci, 1948-1953: pohled do zákulisí politických zločinů*. Praha, 2008. S. 183.

4 Právní předpisy

Po 2. světové válce byla nutná rehabilitace ve všech sférách v Československu. Zejména byl nutný vznik nových zákonů a nové Ústavy Československé republiky. Prozatím byla znovu přijata Ústava z roku 1920, která byla doplněna ústavními dekrety a ústavními zákony. Vznik nové Ústavy byl naplánován symbolicky na výročí osvobození Československa, na 9. května.

4.1 Ústava 9. května

Po únoru 1948 začali politické strany znovu pracovat na vzniku nové ústavy Československé republiky. Po politických neshodách, které předcházeli únoru 1948, poklidně spolupracovali na návrzích nové ústavy. I proto mohli brzy předložit občanům konečný návrh a po rychlém projednání mohla být nová ústava schválena, vyhlášena byla pod č. 150/1948 Sb.

„Nová ústava navázala na některá ustanovení ústavy první republiky. Její formulace byla však ovlivněna především výsledky boje proti okupantům, které došly výrazu v košickém vládním programu. Jestliže výsledkem boje za osvobození v první světové válce bylo dosažení státní samostatnosti, ve druhé světové válce jej jím naše nová hospodářská soustava, zlidovění správy a konečně nový poměr Čechů a Slováků. Těžiště Ústavy 9. května leží proto především v těchto nových ustanoveních. Ústava je základním zákonem státu. Není to ještě ústava socialistická, nýbrž ústava státu s lidově demokratickým zřízením, směřujícím k socialismu.“³⁶

Ústava 9. května částečně vycházela z demokratické ústavy z roku 1920. V některých částech lze nalézt dokonce shodu, např. v části o občanských právech a prezidentovi republiky. Ústava zaručovala všem občanům svobodu osobnosti, volný pohyb do zahraničí či dokonce odstěhování do ciziny, pokud nebude zakázáno jiným zákonem. Dále zaručovala nezávislost soudů, spravedlivé procesy a rozhodování.

Podstatu Ústavy 9. května vysvětluje ministerstvo informací a osvěty ve své brožuře, vydané k 1. výročí ústavy:³⁷ „Při tvoření Ústavy 9. května jsme zdůrazňovali, že nová ústava musí být reálná. A takovou Ústava 9. května opravdu je, a to nejen pro

³⁶ NEUMAN, A. *Nový právní řád v lidové demokracii*. Praha, 1952. S.12

³⁷ MINISTERSTVO INFORMACÍ A OSVĚTY. *Prvé výročí Ústavy 9. května*. Praha, 1949. S. 14.

ono úzké sepletí práva a hospodářství. Je reálná již také proto, že ve chvíli, kdy byla uzákoněna, lidová demokracie u nás již fakticky existovala. Říkáme-li tedy, že Ústava 9. května je ústavou lidové demokracie, neznamená to, že by tato ústava byla lidovou demokracií teprve „zřídila“ nebo „zavedla“. Nemám nyní na mysli jen onu vůli lidu jíti stále vpřed, jeho pohotovost k zachování a dalšímu vybudování revolučních vymožeností – mám nyní na mysli skutečnost, že ústava vyjádřila právní formou a systematicky, co si lid sám již vybojoval a co již bylo také částečně v jednotlivých dekretch a zákonech uzákoněno.“

Za zmínku stojí úvodní slova Ústavy 9. května: „My, lid československý, prohlašujeme, že jsme pevně rozhodnutí vybudovat osvobozený stát jako lidovou demokracií, která nám zajistí pokojnou cestu k socialismu. Jsme odhodláni bránit všemi svými silami vymoženosti naší národní a demokratické revoluce proti veškerým snahám domácí i zahraniční reakce, jak jsme znovu před celým světem osvědčili svým vystoupením na obranu lidově demokratických řádů v únoru 1948. Slibujeme si navzájem, že na tomto velkém díle budou pracovat společně a ruku v ruce oba naše národy, navazující tak na pokrokové a humanitní tradice svých dějin.“³⁸

Ačkoliv tato ústava vycházela z demokratické verze ústavy z roku 1920 a byly v ní uvedeny demokratické rysy, které zajišťovali občanům svobodu, spravedlnost a bezpečí. Dnes již víme, že tento ústavní zákon byl komunisty neustále porušován nebo zcela ignorován. Ústava byla doplněna několika zákony, které byly s ní přímo i nepřímo v rozporu, zejména zákony, které jsme přejali od Sovětského svazu.

Tento ústavní zákon č. 150/1948 Sb. byl účinný až do roku 1960, kdy jí nahradila Ústava Československé socialistické republiky, kde byla vedoucí úloha KSČ přímo zakotvena.

³⁸ ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 150/1948 Sb. Ústava Československé republiky (autorský zákon)*. In *Sbírka zákonů, Československá republika. 1948*. Prohlášení, s. 1. Dostupný z [www: <http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html>](http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html).

4.2 Zákon na ochranu lidově demokratické republiky

Zákon č. 231/1948 Sb. byl přijat 6. října 1948. Tento zákon obsahuje trestné činy, kterých je možné se dopustit vůči Československé republice. Trestné činy, za které hrozí tresty nejvyšší, tzn. odnětí svobody na doživotí nebo trest smrti.

Trestné činy byly velice obecně interpretovány, tato interpretace tudíž umožňovala trestat občany téměř za jakékoliv jednání. „Zákon mj. zahrnoval tresty za vlastizrady, vyzvědačství, nepřekažení nebo neoznámení trestného činu atd. Na základě tohoto zákona bylo vykonáno přes 230 rozsudků trestu smrti, desetitisíce lidí putovalo do vězení a pracovních táborů. Oproti předchozímu zákonu č. 50/1923 obsahoval mnohem tvrdší tresty. Číslo zákona se stalo roku 1968 součástí názvu organizace sdružující bývalé vězně komunistického režimu - K231.“³⁹

„Ve srovnání s předchozím zákonem č. 50/1923 Sb. v ní byly tresty mnohem přísnější. Trest smrti mohl být uložen v případě velezrady (§ 1), nyní již nebylo potřeba použití násilí, zločinu vyzvědačství (§ 5), zločinu vyzvědačství proti spojenci (§ 6), zločinu válečného škůdnictví (§ 10), zločinu válečné zrady (§ 11), zločinu útoku na život ústavních činitelů (§ 14) a zločinu tělesného poškození ústavních činitelů (§ 15/2) - v dřívějším předpise to bylo možné pouze v případě vojenské zrady (§ 6/2). Pouze v kvalifikované podstatě § 11 byl trest smrti alternativou k trestu doživotí.“⁴⁰

Inovací v tomto zákoně byl §40 Neoprávněné opuštění území republiky a neuposlechnutí výzvy k návratu. „Československý občan, který v úmyslu poškodit zájem republiky opustí neoprávněně území republiky nebo ve stejném úmyslu neuposlechne výzvy úřadu, aby se v přiměřené lhůtě, kterou mu úřad určí, na území republiky vrátil, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od jednoho roku do pěti

³⁹ ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 231/1948 Sb. Zákon na ochranu lidově demokratické republiky.* (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Československá republika*. 1948. Dostupný z [www: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek-231-1948-zakon-na-ochranu-lidove-democraticke-republiky-6-10-1948-613/>](http://www.moderni-dejiny.cz/clanek-231-1948-zakon-na-ochranu-lidove-democraticke-republiky-6-10-1948-613/).

⁴⁰ PALOVÁ, K. *Politické procesy z 50. let minulého století : diplomová práce.* Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra dějin státu a práva. 65 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Ladislav Vojáček Csc.

let.“⁴¹ Formy trestů byly různé, nejenom odnětí svobody nebo trest smrti, ale i ztráta státního občanství, ztráta čestných občanských práv nebo zastavení tiskopisu.

4.3 Zákon o Státním soudu

Zákonem č. 232/1948 byl zřízen státní soud Československé republiky se sídlem v Praze. Zákon byl jednomyslně přijat Národním shromážděním 6. října 1948. Státní soud se skládal z presidenta, vicepresidentů, občanských a soudních soudců a soudců z lidu. Soudci z lidu byli jmenováni vládou na návrh krajských výborů na jednoleté období.

Zákon o Státním soudu je rozdělen na čtyři hlavy Organizace státního soudu, Příslušnost státního soudu a ustanovení obecná, Řízení státním soudem, Ustanovení přechodná a závěrečná, ve kterých jsou vykládány práva, povinnosti a složení státního soudu.

„Státní soud má být jediný pro celé území republiky a jeho pravomoci mají podléhat i osoby podrobené jinak vojenské soudní pravomoci i osoby mladistvé. Požadavek jednotného státního soudu byl naznačen již v zákoně na ochranu lidově demokratické republiky a je plně odůvodněn potřebou jednotného posuzování těchto trestných činů a tím, že zřízením jediného státního soudu se umožní specializace soudců, v těchto případech naléhavě žádoucí. Rozhodování státního soudu se v některých případech účastní též soudci z lidu, jak odpovídá ústavě.

K příslušnosti státního soudu náleží především těžké zločiny podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky; státní soud však může soudit i o ostatních zločinech a i o přečinech podle tohoto zákona, navrhne-li veřejný žalobce projednání věci před ním.“⁴²

⁴¹ ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 231/1948 Sb. Zákon na ochranu lidově demokratické republiky.* (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Československá republika*. 1948. Dostupný z [www: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek-231-1948-zakon-na-ochranu-lidove-demokratice-republiky-6-10-1948-613/>](http://www.moderni-dejiny.cz/clanek-231-1948-zakon-na-ochranu-lidove-demokratice-republiky-6-10-1948-613/).

⁴² ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 232/1948 Sb. Zákon o Státním soudu.* (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Československá republika*. 1948. Dostupný z [www: < http://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0095_02.htm>](http://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0095_02.htm).

4.4 Zákon o táborech nucené práce

Od října roku 1948 mohl komunistický režim posílat své odpůrce a nepohodlné občany pro režim do tzv. táborů nucené práce (TNP). K tomuto aktu byl vytvořen Národním shromážděním zákon č. 247/1948 zákon o táborech nucené práce.

„Seznamy „osob poškozujících hospodářství, asociálních živlů a politicky nespolehlivých“ připravovaly orgány Ministerstva vnitra, především Státní bezpečnost, dále Akční výbory Národní fronty a orgány Komunistické strany Československa. Schvalovaly je tzv. příkazovací komise působící při Krajských národních výborech.

Příkazovací komise mohla uložit pobyt v TNP v délce od tří měsíců do dvou let, a po propuštění uložit zákaz pobytu v určitém místě nebo nařídít vystěhování z bytu. Živnostníkům a drobným podnikatelům mohla odejmout majetek, uvalit na něj národní správu nebo jim odejmout živnostenské oprávnění. Osoby odeslané do TNP se musely vedle těžké a vysilující práce podrobit i „převýchově“.⁴³

Občan nemusel spáchat žádný závažný čin, při kterém by jednal protizákonně, stačilo, když byl pouze z trestného činu podezřelý a byl poslán do takového tábora. TNP byly stavěny především v místech, kde byla potřeba pomocné síly, zejména tedy v oblastech dolů, hutí, stavebních podniků, zemědělských podniků a lomů.

„Podle tehdejších směrnic zařazení do TNP nebylo trestem, ale doba tam strávená se paradoxně zapisovala do trestního rejstříku. V této souvislosti je velmi zajímavé, že lidé odsouzení podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky měli být (a byli) automaticky po vykonání trestu zařazení do TNP.“⁴⁴ Do TNP se mohl dostat každý občan od 18 do 60 let, kdy nemusel proběhnout ani řádný soud.

4.5 Zákon o zlidovělém soudnictví

Zákon o zlidovělém soudnictví byl přijat Národním shromážděním 22. prosince 1948. Tento zákon č. 319/1948 byl prvním zákonem, který začal realizovat zásady,

⁴³ ČERMÁK, D. *Tábory nucené práce*. [online] 2011 [2012.03.02.] Dostupný z [www: <http://www.bojovniciprotitotalite.cz/pages/show/21/>](http://www.bojovniciprotitotalite.cz/pages/show/21/).

⁴⁴ BÁRTÍK, F. *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949-1951*. Praha, 2009. S. 17.

které vycházeli z Ústavy 9. května. Zákon se dělí na šest částí. Později ze zvyklostí zákona č. 319/1948 byl vytvořen trestní řád.

5 Stav justice v 50. letech minulého století

Důležitou roli v politických procesech měla samozřejmě i justice, která byla, jako jedna z mnoha, také pod nadvládou komunistického režimu a zcela mu byla přizpůsobena. Do československé socialistické justice patří mnoho útvarů, pro které v demokratickém režimu není místo, a v následujících podkapitolách budou podrobně představeni.

5.1 Státní bezpečnost

Státní bezpečnost (StB) původně splňovala účel policie, ochránce práv, byla to součást nového poválečného útvaru Sboru národní bezpečnosti (SNB). Hlavním úkolem bylo chránit stát před vnějším i vnitřním nepřítelem. Postupně ji však začala ovládat komunistická strana a později se stala nástrojem komunistů k následnému převzetí moci v Československu. Po Únoru 1948 upevňovala komunistický režim a byla jeho součástí až do jeho konce roku 1989. Ačkoliv o Státní bezpečnosti se veřejně vědělo, její existence byla oficiálně tajná a nikde v zákonech se neuváděla jako orgán, pouze jako součást SNB. Její poslání bylo také oficiálně tajné a řídila se pouze příkazy ministerstva vnitra.

Státní bezpečnost tvořily tyto základní složky:⁴⁵

- rozvědka

Vykonávala v "nepřátelském" zahraničí (tj. na Západě) politickou, hospodářskou a vědeckotechnickou špionáž, diskreditační a dezinformační činnost.

- kontrarozvědka

Bojovala proti "vnějšimu nepříteli" - tedy proti činnosti zahraničních rozvědek a jejím spolupracovníkům na území Československa. Působila také proti "vnitřnímu" nepříteli - tedy proti všem (i potenciálním) odpůrcům a oponentům komunistického režimu.

- Vojenská kontrarozvědka

Původně samostatná složka armády, převedená do StB v roce 1951. Bojovala proti

⁴⁵ RŮŽIČKA, D. *Státní bezpečnost (StB)* [online]. 2011 [2011-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://totalita.cz/stb/stb.php>>.

zahraničním rozvědkám a jejím spolupracovníkům v Československu působícím v ozbrojených silách.

Mezi nejdůležitější součástí Státní bezpečnosti patřili bezesporu její agenti, rezidenti a důvěrníci. Ať už byli ke spolupráci donuceni nebo jednali z vlastní vůle, podporovali a pracovali pro komunistický režim. Během komunistického režimu od roku 1948 do roku 1989 spolupracovalo s StB více než 12 000 občanů, kteří donášeli na své sousedy, známe, rodinu i cizí spoluobčany. V poválečném období do Únorového převratu pracovalo několik tajných agentů v ostatních nekomunistických stranách, byli to buď nasazení agenti, nebo nový komunisté, kteří neopustili své bývalé strany, aby mohli komunistům donášet o politické situaci. Např. díky tomu Gottwald hned věděl, že nekomunističtí ministři chtějí podat demisi, pokud neobjasní otázku policie a bezpečnosti z 13. Února 1948 a mohl se podle toho zařídit a jednat. Příslušníci StB hojně obsazovali i úřady, zejména zahraniční, aby mohli kontrolovat veškeré československé návštěvy a delegace v cizích zemích. Kontrolovali hlavně zahraniční styk se západem. „Kupodivu, sovětské zpravodajce verbovali agenti mezi československými občany také po komunistickém převratu v únoru. Svědčí o tom opatrná stížnost Gottwalda Stalinovi v létě 1948 na Krymu: *Proč to děláte, když můžete od nás dostat přímo jakékoliv informace?* Byl to naivní výkřik. Žádná velmoc si nepřestane hlídat svou kolonii pomocí vlastní agentury – její poslušnost na to nemá vliv. Přesto hlavní verbovací vlna na ministerstvu vnitra skončila někdy okolo roku 1949. Tehdy tam přišli poradci z Moskvy, kteří si záhy podřídili veškerý bezpečnostní aparát. Bez jejich pozhánání neudělal brzy žádný velitel jediný krok.“⁴⁶

StB nikdy nejednala v souladu se zákonem či lidskostí, mezi její praktiky patřily atentáty, provokace, únosy, vydírání, zavražďování, psychický i fyzický teror. Nebylo ničím zvláštním, když nějaký občan bez pádných důvodů zmizel a už se nikdy neobjevil. Po převzetí moci komunisty v 50. letech se tento teror pouze stupňoval. „Protože otevřený střet s nepřítelem se neodehrával na válečném bojišti, ale na poli diplomatickém, politickém, hospodářském, na půdě mezinárodních institucí či ve zpravodajských centrálech, zesílila orientace na hledání a objevování „domácích“ nepřátel – skutečných, potencionálních, vymyšlených a provokacemi vyvolaných.

⁴⁶ PACNER, K. *Československo ve zvláštních službách*. Praha, 2002. s. 45.

Vlastní občané se tak stali početnou zásobárnou pro výběr obětí vykonstruovaných politických procesů.⁴⁷ Pod vedením nejvyšší vládní moci a s dohledem Sovětského Svazu, začala StB vyrábět nepřítel lidově demokratického státu. Jako nepřátele označovala nepohodlné občany, které postupně likvidovala ve vykonstruovaných procesech, ve kterých padaly nejvyšší tresty, jako jsou doživotí či poprava.

Na odsouzení k takovému trestu je potřeba v demokratickém státě mnoho pádných důkazů a opravdu dokázat, že obviněný je vinen. V totalitním režimu důkazy neexistují, příslušníci StB důkazy nepotřebovali, popř. řekli, že důkazy mají, ale nikdy je nemuseli nikde předkládat. Stačilo pouze doznání obviněného, někdy ani to ne. Aby docílila přiznání nevinných občanů, používala mučící metody, kdy obvinění byli brutálně bití, vyslýcháni v noci, bydleli na samotce, strhávali jim nehty, nedostávali jíst ani pít, popř. dostávali přesolené jídlo, aby měli žízeň, ale žádné pití nedostali, byl do nich pouštěn elektrický proud nebo se měli přiznat pod pohrůzkou zabití jejich rodiny. „S. Galkin říkal, že uhodit je třeba vždycky tak, aby to nebylo vidět, pokud možno se vyhnout obličejí.“⁴⁸ Takového mučení nebyl ušetřen nikdo, ani ženy. Často takovému mučení obvinění podleli, než z nich StB stačila získat přiznání.

V 60. letech po smrti Gottwalda i Stalina, StB představovala pro komunistický režim nástroj kontroly občanů a společnosti. Zbrojila proti disidentům, znemožňovala jim život ve společnosti a nutila je hlásit se na oddělení SNB.

Po roce 1989 se začaly objevovat seznamy bývalých příslušníků StB, kteří donášeli na ostatní. V roce 1992 vyšel časopis „Rudé Krávo“, který obsahoval několik dílů, v nichž byl obsáhlý seznam bývalých agentů, včetně rodných čísel, adres i jejich krycích jmen pro lepší identifikaci. Dodnes je toto téma kontroverzní a málokdo se hlásí ke své minulosti.

5.2 Prokuratura

Prokuratura znamenala dle Ústavy Československé socialistické republiky z roku 1960: „Dozor nad důsledným prováděním a zachováváním zákonů a jiných právních předpisů ministerstvy a jinými orgány státní správy, národními výbory, soudy, hospodářskými a jinými organizacemi i občany přísluší prokuratuře; v jejím čele stojí

⁴⁷ KAPLAN, K. *StB o sobě*. Praha, 2002. s. 7.

⁴⁸ KAPLAN, K. *StB o sobě*. Praha, 2002. s. 160.

generální prokurátor.⁴⁹ Prokurátor by se dal přirovnat ke státnímu zástupci v dnešním demokratickém režimu.

Komunistický režim vysvětloval prokuraturu občanům takto: „I na práci prokuratur je třeba klást dnes vyšší měřítko. Vystoupení veřejného žalobce musí být prodchnuto vysokým politickým uvědoměním, hlubokou znalostí každého projednávaného případu se všemi souvislostmi po stránce věcné i formální. Veřejný žalobce vystupuje a jedná jménem státu, jedná jménem pracujícího lidu, který s velkým úsilím a obětmi buduje lepší svět. Nemělo by být jediného rušivého zjevu, který by mohl uniknout pozornému oku a sluchu veřejného žalobce. Nemělo by být jediné věci, která by byla posuzována jinak, než jak to vyžaduje zájem státu a jeho lidu. Veřejný žalobce v okrese a kraji by měl ztělesňovat živou spravedlnost lidově demokratické republiky.“⁵⁰

Ačkoliv prokurátor měl být symbolem zákonů, chránit republiku před nepřítelem, ctít práva a svobody občanů, mnohdy byl jen nastrčenou loutkou, která musela rozhodnout ve prospěch režimu ve vykonstruovaných procesech, kde chyběli důkazy. „Prokuratura byla střežena shora. Samotného prokurátora by nenechali mluvit s obviněným mezi čtyřma očima, vždy musel být přítomen někdo z Reicinova 5. oddělení. Činnost Státní prokuratury ovlivňovaly bezpečnostní pětky.“⁵¹ Bezpečnostní pětky byl neoficiální policejně-soudní orgán. Jejími členy byli soudruzi z KSČ, členové StB a SNB. Úkolem Bezpečnostní pětky bylo kontrolovat práci, pomáhat a řešit personální otázky bezpečnostních orgánů. Dále to bylo i projednávání zpráv prokuratury a politické a bezpečnostní přípravy důležitých politických procesů. Zajišťovali veškerou propagandu politických procesů. O veškeré své činnosti informovala prezidenta republiky i předsedu vlády.

5.3 Soudy

Československé soudy se podílel spolu s dalšími mocenskými orgány na nespravedlivých vykonstruovaných procesech, které odsuzovali nevinné k trestům smrti

⁴⁹ Československá socialistická republika. *Ústavní zákon č. 35/1960 Sb. ze dne 9. dubna 1960*. In. Sbíрка zákonů, Československá socialistická republika. 1960.

⁵⁰ MINISTERSTVO INFORMACÍ A OSVĚTY. *Spravedlnost ve službách lidu a socialismu*. Praha, 1950. s. 50-51.

⁵¹ CÍLEK, R. *Hrobaři iluzí aneb kdo nepůjde s námi: 1948-1953: výřez z obrazu bezpráví*. Praha, 2003, str. 102.

bez jakýchkoliv důkazů. Soud by měl odjakživa bránit spravedlnost, v tomto období nemůžeme o jakékoliv spravedlnosti vůbec hovořit. Nezávislí soudci byli hojně nahrazováni komunisty, kteří jednali v zájmu socialistické republiky. Soudci bylo znemožněno mít případ pod kontrolou a nerozhodoval v zájmu spravedlnosti, ale dle instrukcí a podnětů od prokurátora, kterému byl podřízen. Prokurátor byl zase podřízen ministerstvu vnitra. „*Soudce musí soudit podle zákona s přihlédnutím k mínění lidu a stanoviskům vlády,*“⁵² těmito slovy popsal Klement Gottwald nezávislost justice.

O nezávislosti soudů se v tomto období vůbec nedá hovořit. Tuto myšlenku podpořila i historička Dvořáková: „*Nezávislost soudů už dávno přestala existovat, soudy poslušně vykonávaly, co rozhodlo vedení KSČ. Všichni se buď ze strachu či zisknosti naučili respektovat skutečnost, v níž KSČ dala nekompromisně najevo: spravedlnost jsem já.*“⁵³

„Likvidaci nezávislého soudnictví a podřízení zájmům režimu provedla KSČ i pomocí dalších metod. Zřídila tzv. právnickou školu pracujících a v této instituci si z loajálních a prověřených neprávnicků vytvářela nové kádry, jež dosazovala do nejdůležitějších pozic v justici a prokuratuře. Důležitější skutečností než právní vzdělání a dodržování zákonů se stala uvědomělost a poslušnost mocenským orgánům totalitního státu.“⁵⁴

Zákonem č. 319/1948 Sb. ze dne 22. Prosince 1948, o zlidovění soudnictví se organizace justice rozdělila⁵⁵:

- okresní soudy
- krajské soudy
- nejvyšší soud
- soudce z lidu

⁵² HEJL, V. *Zpráva o organizovaném násilí*. Praha, 1990, s. 25.

⁵³ DVOŘÁKOVÁ, Z. *Z letopisů třetího odboje*. Praha, 1992, str. 25.

⁵⁴ NEDVĚDICKÝ, K. *Komunistická justice* [online]. 2011 [2011-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/justice.php>>.

⁵⁵ Československá republika. *Zákon č.319/1948 Sb. ze dne 22. Prosince 1948, o zlidovění soudnictví*. In. Sbíрка zákonů, Československá republika. 1948.

Zákonem o zlidovění soudnictví si komunisté slibovali, že trestní řízení se urychlí a přiblíží rozhodování více veřejnosti, která se skládala zejména z příznivců komunistického režimu. „Zjednodušení soudní práce jsme dosáhli jednak tím, že jsme základem soudního rozhodování učinili okresní soudy, jednak tím, že jsme zavedli řízení jen ve dvou instancích. Soustředěním téměř všech věcí, jak občanských, tak trestních u okresních soudů jsme podstatně přiblížili rozhodování veřejnosti. Také odstranění třetí instance podstatně urychlilo celé řízení. Převážná část soudců z povolání pochopila význam těchto změn a zasloužila se dobrou prací, že se nová opatření rychle vžila.“⁵⁶

Soudci z lidu byli voleni na tři roky, na návrh příslušníků Národního výboru. Na rozdíl od soudců z povolání nepotřebovali právnické vzdělání a při tom měli stejné pravomoci jako soudci z povolání. Soudci z lidu byli zřízeni z důvodu, kdyby některý ze soudců z povolání chtěl rozhodnout jinak než v souladu s komunistickým režimem, aby jej mohli soudci z lidu snadno přehlasovat.

Důležitým mezníkem v soudnictví 50. let byli také oba trestní zákony, trestní zákon soudní č.86/1950 Sb. a trestní zákon správní č. 88/1950 Sb. Oběma zákoníky se konečně sjednocuje trestní právo na území celé republiky, to má vést ke zjednodušení celého trestního systému. „Trestní zákon v lidové demokracii chrání především lidově demokratickou republiku, její socialistickou výstavbu, zájmy pracujícího lidu a jednotlivce a vychovává k dodržování pravidel socialistického soužití. Chrání důsledně socialistické vlastnictví jako základ naší socialistické výstavby. Chrání však také jednotlivce před bezprávnými zásahy. Nový trestní zákon bude účinně postihovat všechny ty, kteří, by se snažili poškozovat občana lidově demokratického státu v jeho právech.“⁵⁷ Bohužel i tento zákoník si komunisté vysvětlovali po svém a sice chránili stát před „nepřáteli“, bohužel těmi byli myšleni většinou nepohodlní občané, kteří opravdickými nepřáteli vůbec nebyli.

⁵⁶ MINISTERSTVO INFORMACÍ A OSVĚTY. *Spravedlnost ve službách lidu a socialismu*. Praha, 1950. s. 28.

⁵⁷ NEUMAN, A. *Nový právní řád v lidové demokracii*. Praha, 1952. s. 91.

5.4 Trestní řízení

Mezi účastníky trestního řízení patřili jednoznačně obžalovaní. Obžalovaní, kteří mnohdy nebyli ani z ničeho vinni. Jako jedna ze základních zásad trestního řádu byla presumpce nevinny, která byla hojně potlačována. Presumpce nevinny v demokratickém státě znamená, že s obžalovaným se má zacházet, až do vynesení rozsudku, jako by byl nevinen. Jelikož v komunistickém režimu bylo od začátku jasné, že obžalovaný je prostě vinný, postrádala presumpce nevinny v tomto zřízení smysl. Komunisté obviňovali zejména občany, kterých se báli, kteří mohli ohrozit jejich režim. Mezi obžalované patřili hlavně odbojáři, kněží, váleční hrdinové. Nakonec hledali i ve svých řadách, k zvětšování seznamu obžalovaných jim hodně přispívala spiklenecká centra.

Jako další účastník trestního řízení byla samozřejmě obhajoba. Právo na obhajobu bylo zakotveno v trestním zákoníku. Obžalovaný se mohl prostřednictvím obhájce ke svým činům vyjádřit. Obhájce byl mnohdy k obžalovanému přiřazen těsně před hlavním líčením, tudíž obhájci nebyli schopni sestavit důkladnou obhajobu obžalovaného. Smysl obhajoby byl v komunistickém režimu potlačen, ve valné většině případů byla obhajoba pouze formalitou. Argumenty obhájce neměly žádnou váhu, prokurátoři jejich námitky nebrali v potaz a soudci je ignorovali. Advokacie, jako svobodné povolání, byla po Únoru 1948 zakázána. Zákon o Státním soudu ustanovil, že obhájcem v řízení u Státního soudu může být pouze osoba zapsaná v seznamu sestaveném a vedeném u ministerstva spravedlnosti po dohodě s ministerstvem národní obrany. Po roce 1950 bylo z advokacie, na rozkaz komunistů, vyřazeno více než 500 advokátů.

Obžalovaní byli obviňováni z trestních činů, které do 50. let byli neznámé. Konkrétní podobu a tresty trestných činů nalezneme v zákoně č. 231/1948 Sb. ze dne 6. října 1948, na ochranu lidově demokratické republiky. „Zákon č. 231/1948 Sb. sehrál významnou úlohu ve vytváření systému legalizované nezákonnosti, u jehož zrodu stál především tehdejší ministr spravedlnosti (a později ministr národní obrany a dokonce armádní generál) Dr. Alexej Čepička. Zaváděl nové trestné činy dříve československému právnímu řádu neznámé, jiné z hlediska skutkové podstaty nově definoval a stanovil za ně drakonické tresty – včetně obligatorního trestu smrti ve

vymezených případech.⁵⁸ Mezi trestné činy patřily např. velezrada, sdružování proti státu, pobuřování proti republice, hanobení republiky a mnohé další. Trestnými činy, za které hrozilo doživotní vězení, byla např. velezrada. Ostatní trestné činy byly trestány odnětím svobody v těžkém žaláři v řádu několika měsíců až desítek let. Komunisté často obviňovali z více těžkých trestných činů dohromady, jako tomu bylo v případě Slánský, kde účastníci byli obviněni z velezrady, špionáže, sabotáže a vojenské zrady, z trockismu a titoismu, za které následoval trest smrti.

⁵⁸ GRÓNSKÝ, J. *Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa II 1945-1960*. Praha, 2006. s. 395.

Závěr

Politické procesy v Československé republice v 50. letech 20. století jsou stále nedílnou součástí historie naší země. Bylo to období totality, plné strachu a nejistot, které poznamenalo Československou, posléze Českou republiku nesmazatelně do budoucna. Již odmítnutí Marshallova plánu znamenalo, pro naši zemi, jisté odříznutí od západní civilizace, která se snažila ekonomicky pomoci všem státům po 2. světové válce.

Podřizování se moci Sovětského svazu naší zemi dostalo do více než 40 let trvajícího teroru z východní strany. Dále neznalosti západních vymožeností a možností k rozvoji osobního či profesního života. Kvůli této historii Československé republiky, bylo těžké pro Českou republiku získat důvěryhodnost v budoucnosti, kdy se snažila stát členem např. EU nebo NATO a dalších společenství.

Dodnes většina pamětníků a občanů, kteří žili pod nadvládou Sovětského svazu, mají k dnešní Ruské federaci jistý odpor a opovržení, ať už se to týká politické sféry, sportovních klání nebo vůči ruským občanům, kteří žijí na území České republiky.

Téma Politické procesy 50. let 20. století je stále aktuální, protože poukazuje na to, jak se dá politická moc zneužít a terorizovat nevinné občany jiného názoru. Bohužel dodnes někteří aktéři, kteří politické procesy zinscenovali, unikají spravedlnosti. Ať už je to pro nedostatek důkazů, promlčení jejich trestného činu nebo stáří popř. jejich smrti.

Jelikož je komunistická strana Čech a Moravy stále součástí poslanecké sněmovny, je důležité, aby při každých volbách získali většinu demokratické strany, aby se již neopakovala historie a komunistická strana nezískala moc rozhodovat o budoucnosti České republiky. A není to pouze Česká republika, kde působí komunistická strana, jsou i další země na světě, které mají jako součást politické sféry právě komunisty. Zejména pak Čína a Korejská lidově demokratická republika. Země, které jsou pod jejich nadvládou, u kterých je nutné ze strany mezinárodních organizací, jako jsou NATO či OSN, monitorovat jejich činnost v zájmu světového míru.

Na závěr je tedy nutné říci, jak je důležité mít demokracii a svobodu, bez kterých si občané dnešních demokratických států již nedokáží představit existovat.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BÁRTÍK, F. *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949-1951*. Praha : Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2009. 221 s. ISBN 978-80-86621-31-9.
2. BERAN, K. *Před soudem lidu: proces s dr. Miladou Horákovou a jejími dvanácti společníky před státním soudem v Praze 31. května až 8. června 1950*. Praha: Melantrich, 1950. 171 s.
3. CÍLEK, R. *Hrobaři iluzí aneb kdo nepůjde s námi: 1948-1953: výřez z obrazu bezpráví*. Praha : Rodiče, 2003, 197 s. ISBN 80-86695-28-X
4. CÍLEK, R. *Přejde vás smích...aneb prokletí moci, 1948-1953: pohled do zákulisí politických zločinů*. Praha : Naše vojsko , 2008. 197 s. ISBN 978-80-206-0980-9.
5. DRTINA, P. *Československo můj osud : kniha života českého demokrata 20. století. Svazek druhý. Kniha 2., Rok 1948 - Únor 1948*. Praha : Melantrich, 1992. 253 s. ISBN 80-7023-114-9.
6. DVOŘÁKOVÁ, Z. *Z letopisů třetího odboje*. Praha : Hříbal, 1992. 279 s. ISBN 80-900892-3-2
7. FRANCEK, J. *Zločin a trest v Českých dějinách*. 2. vydání. Praha : Rybka Publishers, 2000. 543 s. ISBN 80-86182-91-6.
8. FUSEK, E. J. *Doma a v exilu*. Praha : Akropolis, 2009. 296 s. ISBN 978-80-86903-90-3.
9. GRÓNSKÝ, J. *Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa 1945-1960 - II. Díl*. Praha : Karolinum, 2006. 510 s. ISBN 80-246-1210-0.
10. HEJL, V. *Zpráva o organizovaném násilí*. Praha : Univerzum , 1990, 350 s. ISBN 80-85207-01-X.
11. IVANOV, M. *Justiční vražda aneb smrt Milady Horákové*. Praha : XYZ, 2008. 338 s. ISBN 978-80-7388-035-4.

12. KAPLAN, K. *Nekrvavá revoluce*. Praha : Mladá fronta, 1993. 447 s. ISBN 80-204-0145-8.
13. KAPLAN, K. *Pět kapitol o únoru*. Brno : Doplněk, 1997. 556 s. ISBN 80-85765-73-X.
14. KAPLAN, K. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*. Praha : Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2002. 439 s. ISBN 80-902885-8-8
15. KAPLAN, K., KOSATÍK, P. *Gottwaldovi muži*. Praha : Paseka, 2004. 333 s. ISBN 80-7185-616-9.
16. KAPLAN, K.; PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno : Barrister & Principal, 2001. 253 s. ISBN 978-80-7364-049-1.
17. KOCIÁN, J. *Československá strana národně socialistická v letech 1945-1948*. Brno : Doplněk, 2002. 264 s. ISBN 1081-249-2003.
18. LÖBL, E. *Svedectvo o procese s vedením protištátného sprisahaneckého centra na čele s Rudolfom Slánským*. Bratislava : Vydavateľ'stvo politickej literatúry, 1968. 198 s. ISBN 75-047-68.
19. LONDON, A. *Doznání v soukolí pražského procesu*. Vimperk : Stráž, 1969. 416 s. ISBN 22-068-69.
20. MINISTERSTVO INFORMACÍ A OSVĚTY. *Prvé výročí ústavy 9. května*. Praha : Orbis, 1949. 51 s.
21. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Proces s vedením protištátného sprisahaneckého centra na čele s Rudolfom Slánským*. Praha: Orbis, 1953. 583 s.
22. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice: Horáková a společníci*. Praha: Orbis, 1950. 275 s.
23. MINISTERSTVO INFORMACÍ A OSVĚTY. *Spravedlnost ve službách lidu a socialismu*. Praha : Ministerstvo informací a osvěty, 1950. 85 s.
24. NEUMAN, J. *Nový právní řád v lidové demokracii*. Praha: Orbis, 1952. 144 s.

25. PACNER, K. *Československo ve zvláštních službách: pohledy do historie československých výzvědných služeb 1914-1989, Díl III. 1945-1961*. Praha: Themis, 2002. 710 s. ISBN 80-7312-012-7.
26. PALOVÁ, K. *Politické procesy z 50. let minulého století : diplomová práce*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra dějin státu a práva. 65 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Ladislav Vojáček Csc.
27. RIPKA, H. *Únorová tragédie: Svědectví přímého účastníka*. Brno: Atlantis, 1995. 304 s. ISBN 80-7108-098-5.
28. SUM, A. *Osudný krok Jana Masaryka*. Příbram : Elefant, 1996. 167 s. ISBN 80-238-0271-2.
29. STRÖBINGER, R., NEŠVERA, K. *Stalo se v Adventu, „Čihošťský zázrak“*. Praha : Vyšehrad, 1991. 141 s. ISBN 80-7021-065-6.

Elektronické zdroje

1. ČERMÁK, D. *Tábory nucené práce*. [online] 2011 [2012.03.02.] Dostupný z www: <<http://www.bojovniciprotitotalite.cz/pages/show/21/>>.
2. ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 150/1948 Sb. Ústava Československé republiky (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Československá republika*. 1948. Prohlášení, s. 1. Dostupný z www: <http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html>.
3. ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 231/1948 Sb. *Zákon na ochranu lidově demokratické republiky*. (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Československá republika*. 1948. Dostupný z www: <<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek-231-1948-zakon-na-ochranu-lidove-democraticke-republiky-6-10-1948-613/>>.
4. ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 231/1948 Sb. *Zákon na ochranu lidově demokratické republiky*. (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Československá republika*. 1948. Dostupný z www:

- <<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek-231-1948-zakon-na-ochranu-lidove-democraticke-republiky-6-10-1948-613/>>.
5. ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 232/1948 Sb. *Zákon o Státním soudu*. (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Československá republika*. 1948. Dostupný z www: <http://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0095_02.htm>. Dostupný z WWW: <<http://totalita.cz/stb/stb.php>>.
 6. JUŠČÁK, P. *Osvobozování Slovenska aneb osudy nezákonně odvečených do sovětských táborů Gulag* [online]. 2011 [2011-10-12]. Dostupný z WWW: <http://totalita.cz/osvob/osvob_gulag.php>.
 7. KREJČÍŘÍK, M. *Proces s Heliidorem Píkou: První poúnorová justiční vražda*. [online]. 2011 [2012.02.02.]. Dostupný z www: <http://totalita.cz/proc/proc_pikah.php>.
 8. NEDVĚDICKÝ, K. *Komunistická justice* [online]. 2011 [2011-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/justice.php>>.
 9. RŮŽIČKA, D. *Politické procesy v ČSR v 50. letech: Proces s vedením protistátního spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským*. [online]. 2011[2012.02.02]. Dostupný z www: <http://totalita.cz/proc/proc_slanskyr.php>.
 10. RŮŽIČKA, D. *Státní bezpečnost (StB)* [online]. 2011 [2011-11-10]. Dostupný z www: <<http://totalita.cz/stb/stb.php>>.
 11. TOTEV, J. *Únor 1948, dlouhodobá příprava komunistů na převzetí moci*. [online]. 2011 [2011-11-12]. Dostupný z WWW: <http://totalita.cz/1948/1948_01.php>.
 12. TOTEV, J. *Únor 1948, Klement Gottwald na Václavském náměstí 25. února 1948*, [online]. 2011 [2011-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://totalita.cz/1948/1948.php>>.
 13. TOTEV, J. *Únor 1948, středa 25. února 1948*, [online]. 2011 [2011-11-10]. Dostupný z WWW: <http://totalita.cz/1948/1948_0225.php>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. *Dekret presidenta republiky č.5/1945 Sb. ze dne 19. května 1945, o neplatnosti některých majetko-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů.* In. Sbírka zákonů, Československá republika. 1945, částka 1.
2. ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. *Zákon č.319/1948 Sb. ze dne 22. Prosince 1948, o zlidovění soudnictví.* In. Sbírka zákonů, Československá republika. 1948.